220196

Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

18 январь, пайшанба, 1996 йил
Сотувда эркин нархда. № 13 (1266)

ЎЗБЕКИСТОН-ТУРКМАНИСТОН:

МУНОСАБАТЛАРНИНГ ЯНГИ БОСҚИЧИ

Буюк туркман шоири Махтумқули талай ғазалларида қондош туркий улусларнинг бирлиги, ўзаро доимий аҳиллиги тараққиётимизнинг муҳим омили эканини куюнчаклик билан таъкидлаган эди. Бундай донишмандона ўгитларни биз Марказий Осиёда яшаётган барча халқлар баробар ифтихор қиладиган Навоий, Фирдавсий, Абай ва бошқа буюк боболаримиз ижодида кўплаб учратамиз. Уларнинг ўзбек, қозоқ, қирғиз, туркман ва тожик халқлари орасида бирдек севимли бўлиши сири халқ ўй-кайфиятини, орзу-умидларини, интилишларини ифода этганида.

Халқимиз минг йиллик тарих давомида бир дарёдан сув ичиб, туташ заминда деҳқончилик қилиб, ризқу рўз яратган, уни бир-бири билан баҳам кўрган. Оғир кунлар қайғуси, қувончли кунлар шодлиги ҳам ўртада бўлганидан дўстлик тобланиб, биродарлик мустаҳкамланган. Бобокалонларимиз ҳаёт тажрибасини авлоддан авлодга мерос қилиб қолдирар экан, халқларимизнинг аҳиллиги, ҳамкорлигини кўз қорачиғидай асрашни насиҳат қилганлар. Бу бебаҳо ўгитлар аждодлар орзуси ушалиб, истиқлол қўлга киритилган, азалий биродар халқлар ўз давлатчилиги пойдеворини мустаҳкамлаётган бугунги кунда янада долзарблик касб этмоқда.

Айрим мамлакатларда мустақиллик бахш этган кўтаринки кайфият огушида дастлаб бир қадар сархушланиш зоҳир бўлгани ҳам сир эмас. Азалий иқтисодий ва маданий алоқаларнинг узулиб қолгани халқ турмушида тезда ўз асоратини кўрсатди. Ҳоврлар босилиб, мустақилликни мустаҳкамлаш зарурати туйилганида яна боболар ўгити эсланди. Мамлакатларимиздаги бозор муносабатларига ўтиш йўлидаги муаммоларни энг аввало қон-қардош халқлар, ишончли дўстлар, қўшни мамлакатлар билан алоқаларни мустаҳкамлаш орқали осон ҳал этиш мумкинлигига барчамиз амин бўлдик. Ўзбекистон, Қозоғистон ва Қирғизистон аъзо бўлган ягона иқтисодий макон доирасидаги интеграция, «Туркистон-умумий уйимиз» шиори остидаги тадбирлар бу борадаги ҳаракатларнинг йирик маҳсулларидир

Янги мустақил давлатлар сиёсий ва иқтисодий ислоҳотларнинг ўзига хос йўлини танлаб, уни амалга оширишга интилаётган пайтда мамлакатлар ўртасидаги икки томонлама муносабатларни мустаҳкамлашнинг ҳам аҳамияти орта борди. Айтиш мумкинки, Ўзбекистон бу борада ҳам талай муваффақиятларни қўлга киритди. Куни кеча Ўзбекистон Президентининг Туркманистонга самарали сафари бу муваффақиятлар шодасини янада бойитди.

Аввало, ташриф бирордар дийдорлашувига хос ғоят кўтаринки руҳда ўтганини қайд этиш жоиз. Юртимиз билан жон қўшни бўлган минглаб чоржўйликлар Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов ва Туркманистон Президенти Сапармурод Ниёзовни олқишлаш учун кўчаларга чиқдилар. Улар Президентларнинг икки мамлакат ўртасидаги муносабатларни мустаҳкамлаш борасида амалга оширилаётган ишларини қўллаб-қувватлаяжакларини билдирдилар.

— Мен Ўзбекистон ва Туркманистон Президентлари бизнинг шаҳримизда учрашишга аҳд қилганидан жуда мамнунман,-дейди жумладан, Чоржўйдаги 22-мактаб муаллимаси Муяссар Ражабова. — Бу ерда ўзбек, туркман ва бошқа кўплаб миллатлар вакиллари дўст ва биродарликда яшайди. Биз Президент Ислом Каримовнинг Туркманистонга ташрифи чоғида халқларимиз турмушини осонлаштирадиган, фаровонлигини оширишга хизмат қиладиган ҳужжатлар имзоланишига умид қиламиз.

Айтиш мумкинки, бу ташрифга катта умид боғлаган халқларимизнинг орзулари ижобат бўлди. Икки мамлакат расмий делегациялари музокаралари ниҳоясида турли соҳаларда ҳамкорлик қилиш юзасидан 21 та ҳужжатнинг имзолангани фикримиз далилидир.

Ташриф чоғида имзоланган ҳужжатлар ҳақида гап кетганда, Ўзбекистон ва Туркманистон ўртасида дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам ҳақидаги шартноманинг алоҳида таъкидлаш жоиз. Бу ҳужжат икки мамлакат ўртасидаги муносабатларга мустаҳкам ҳуқуқий асос бўла олиши билан ғоят аҳамиятлидир.

Маълумки, Ўзбекистон ва Туркманистон бир-бири билан узун умумий чегара ҳудудларига эга. Икки мамлакат суғориладиган ерларининг талай қисми Амударёдан сув ичади. Бундан ташқари, мамлакатларни боғлаб турувчи автомобил ва темир йўллар тармоғи мавжуд. Музокаралар ниҳоясида бу соҳалардаги муносабатларни икки мамлакат манфаатларига мос равишда уйғунлаштирадиган ҳужжатлар қабул қилинганига қувонилди. Шу ўринда транспорт муаммоларининг ҳал этилиши Ўзбекистон ва Туркманистоннинг бошқа давлатлар билан ташқи савдо алоқалари ривожида аҳамияти катта эканини таъкидлаш керак. Теджен-Серахс темир йўли, Афғонистон ва Покистон орқали очиқ денгизга чиқадиган автомобил йўли кўриш бу муаммоларни ҳал этиш имконини берган бўлар эди. Бироқ, Афғонистонлаги нотинчлик хозирча бу режаларни амалга оширишга монелик қилмоқда. Президентлар Ислом Каримов ва Сапармурод Ниёзов шу боис ўзаро суҳбат чоғида Афғонистонда ва Тожикистонда тинчликни қарор топдириш билан боғлиқ масалаларни ҳам муҳокама этдилар. Унда томонлар бу масала бобида якдил эканни аён бўлди.

Ўзбекистон ва Туркманистон бой иқтисодий ва интеллектуал заҳираларга эга. Шу боис мамлакатларимиз ўртасидаги интеграцияни кучайтириш ўтиш даври қийинчиликларини бартараф этиш, бозорларни харидоргир маҳсулотлар билан тўлдиришга кўмаклашиши табиий. Бу ўринда молия-савдо гуруҳларни ташкил этиш катта имкониятлар очади. Томонлар ўзаро музокаралар чоғида бундай гуруҳларни тузишнинг асосий тамойилларини келишиб олдилар. Шунингдек, даромад ва мулкдан икки ёқлама солиқ олмаслик, сармояларни рағбатлантириш ва ўзаро ҳимоялаш тўғрисида имзоланган битимлар ҳам Ўзбекистон ва Туркманистон икки мамлакат ишбилармонлари учун имтиёзлар яратишга аҳд қилганидан дарак беради.

Туркманбоши Сапармурод Ниёзов Туркманистонда 70 мингга яқин ўзбек ва туркман кўп миллатли оилалари мавжудлигини айтди. Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов Лебаб вилояти жамоатчилиги вакиллари ва журналистлар билан учрашув чоғида Ўзбекистонда бундай оилаларнинг сони бир неча баробар ортиқлигини қайд этди. Бу рақамлар ўзбек ва туркман халқлари эт билан тирноқдек ажралмаслигидан гувоҳлик беради. Ўзбекистонликлар Туркманистонда, туркманистонликлар эса Ўзбекистонда неча ўн минглаб қариндошларига эга. Ислом Каримов учрашувда биродарлар орасидаги борди-келдини осонлаштириш, қардошликни мустаҳкамлаш борасидаги айрим тўсиқларни бартараф этиш давлат раҳбарларининг бурчи эканини таъкидлади. Бу сўзларнинг исботи ўлароқ икки мамлакат ўртасида ҳаво йўлини очиш, фуқароларга савдога алоқадор бўлмаган ижтимоий аҳамиятга молик пул маблағларини жўнатиш тартиби ҳақидаги ҳужжатлар ҳам қабул қилиндики, уларни амалга татбиқ этиш халқ турмушини яхшилашда муҳим ўрин тутади.

Ўзбекистон раҳбарининг Туркманистонга сафари натижалари ҳақида кўп ёзиш мумкин. Бироқ, бир ҳолни алоҳида таъкидлаш лозим. Президентлар Ислом Каримов ва Сапармурод Ниёзов ўзбек ва туркман халқларининг азалий дўстлигини бундан буён ҳам янада ривожлантириш борасида якдилдирлар.

Президентлар Чоржўй учрашувида қабул қилинган ҳужжатларнинг ҳаётга татбиқ этилиши икки мамлакат муносабатларининг янги, янада юксак босқичга кўтарилишини алоҳида таъкидладилар. Бу умидбахш сўзларни юртбошиларимиз лутфидан эшитишнинг қувончли томони шундаки, юрт сорбонлари бо боларимиз ўгитларига амал қилиб, қондош ва жондош халқларимиз дўстлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлашга бошлаётирлар. Шу боис ҳам ёшу қари уларни алқаб дуо қилмоқда, халқларимизга фаровон турмуш яратиш йўлида амалга оширилаётган ишларини қўллаб-қувватламоқда.

Амиркул КАРИМ,
ЎзА махсус мухбири.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОНДА ФУТБОЛНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ТАШКИЛИЙ АСОСЛАРИ ВА ПРИНЦИПЛАРИНИ ТУБДАН ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистонда оммавий ва профессионал футболни янада ривожлантириш, унинг моддий базасини мустаҳкамлаш, футболчиларнинг янги авлодини тайёрлаш ва тарбиялаш, ватанимиз футболининг халқаро нуфузини ошириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. Давлат спорт қўмитаси (Ш. Тўлаганов), Футбол федерацияси раҳбарлари (Федерациянинг собиқ Президенти А. Мутадов), Ўзбекистон Республикаси вазирликлари ва идоралари, жойларда ҳокимликлар томонидан республика ҳукуматининг «Ўзбекистон Республикасида футболни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида» 1993 йил 18 мартдаги 144-сон қарори талаблари ўз вақтида ва тўлиқ бажарилиши таъминланмаганлиги қайд этилсин.

Бош вазирнинг ўринбосари С. Саидқосимов Футбол федерацияси, тегишли вазирликлар ва идоралар билан биргаликда Вазирлар Маҳкамасининг юқорида айтиб ўтилган қароридан келиб чиқувчи вазифаларни бажариш юзасидан аниқ чора-тадбирларни ишлаб чиқсин ва амалга оширсин. Қилинган иш натижалари тўғрисида 1996 йил 1 апрелгача ахборот берилсин.

2. Давлат спорт қўмитаси ва Ўзбекистон Футбол федерациясининг футболни бундан буён янги ташкилий принциплар — клуб асосида ривожлантириш тўғрисидаги таклифлари қабул қилинсин.

3. Давлат спорт қўмитаси Ўзбекистон Футбол федерацияси билан биргаликда, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги, Давлат солиқ қўмитаси ва Адлия вазирлиги билан келишган ҳолда 10 кун муддатда футбол клуби тўғрисидаги намунавий низомни ишлаб чиқсин, тасдиқласин ва белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказсин. Намунавий низомни ишлаб чиқишда қуйидагилар назарда тутилсин:

клубни ташкил этиш унинг муваффақиятли фаолият кўрсатишини таъминлашда барча ташкилий ва молиявий масалаларни ҳал этишга қодир бўлган маҳаллий ҳокимият органлари, спорт ташкилотлари, шунингдек, ҳомийлар — корпорациялар, фирмалар, бошқа юридик ва жисмоний шахслардан иборат муассислар томонидан амалга оширилади;

бошқарув клубнинг коллегиал органи ҳисобланади, унинг таркибига клуб ва команда раҳбарияти, айрим футболчилар, ҳомий ташкилотлар вакиллари киради. Шаҳар (туман) ҳокими маҳаллий ҳокимият органи томонидан тузиладиган футбол клубининг президенти, идора ёки корхона раҳбари эса улар томонидан тузиладиган футбол клубининг президенти ҳисобланади;

футбол клублари намунавий низом асосида ўз клубларининг уставини ишлаб чиқади, тасдиқлайди ва адлия органларида белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказади;

клубнинг молиявий фаолияти тўла хўжалик ҳисоби, ўзини ўзи маблағ билан таъминлаш ва ўз харажатларини ўзи қоплаш асосида амалга оширилади;

футбол командасининг номи ва унинг тегишли рамзлари Ўзбекистон Футбол федерацияси билан келишиб олинади;

4. Ўзбекистон Футбол федерацияси ва Давлат спорт қўмитасининг республикада олий ва 1-лигадаги клуб футбол командаларини шакллантириш тўғрисидаги таклифи қабул қилинсин. Бунда қуйидагиларни назарда тутиш таклиф қилинсин:

мастерлар футбол командасига ўйинчилар қабул қилиш клуб раҳбарлари, спортчилар, тренерлар, тиббий ва хизмат кўрсатувчи ходимларнинг ўзаро ҳуқуқ ва мажбуриятларини белгиловчи контрактлар асосида амалга оширилади;

контракт, халқаро стандартларга мувофиқ, бир йилдан уч йилгача муддатга тузилади ва у тренерлар ҳамда футболчиларнинг уларнинг спорт маҳорати даражасига, команда муваффақиятига ҳар бирининг қўшган ҳиссасига

(Давоми 2-бетда).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ТУРКМАНИСТОНГА ТАШРИФИ ЯКУНЛАРИ ЮЗАСИДАН

ҚЎШМА АХБОРОТ

1996 йил 16 январь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти И. Каримов Президент С. Ниёзовнинг таклифига биноан Туркманистонда амалий ташриф буюрди.

Икки қардош давлат раҳбарларининг ўзаро учрашуви чоғида икки томонлама муносабатлар ҳолати ва бу муносабатларни ривожлантириш истиқболлари тўғрисида, ҳар икки томонни қизиқтирувчи минтақавий ва халқаро масалалар юзасидан батафсил фикрлашиб олинди.

Президентлар И. Каримов ва С. Ниёзов Ўзбекистон билан Туркманистонни қадимий тарихий риштадар бир-бирига боғлаб турганини, маданиятлари, анъаналари ва урф-одатларининг муштараклигини алоҳида таъкидладилар.

Томонлар Ўзбекистон — Туркманистон ҳамкорлиги яхши қўшничилик, тенг ҳуқуқлилик ва ўзаро манфаатдорлик асосида ривожланаётганидан мамнунният изҳор қилдилар. Икки халқнинг кўп асрлик иқтисодий ва маданий алоқаларини, дўстлик ва қардошлик анъаналари буюк бойлик бўлиб, уни авайлаб-асраш ва кўпайтириш лозимлиги алоҳида таъкидлаб ўтилди.

Томонлар Ўзбекистон билан Туркманистон ўртасидаги сиёсий, иқтисодий, маданий алоқаларнинг ривожланиши иккала давлат ташқи сиёсатининг муҳим йўналиши бўлиб, у кенг мўқёсли ва узоқ муддатли эканини айтдилар. Бу давлатлар ўртасидаги кенг қамровли ва баҳамжиҳат ҳаракатлар уларнинг истиқлолини мустаҳкамлашга, мустақил миллий иқтисодиёт асосларини қарор топишига кўмаклашади. Томонларнинг ижтимоий соҳалари ҳамкорлигининг, маориф, маданият, илм-фан соҳасидаги алоқаларни кенгайтиришнинг алоҳида аҳамияти таъкидланди. Ўзбекистон ва Туркманистоннинг ва Туркманистонда Ўзбекистоннинг маданият ва санъат фестивалларини ўтказиш тўғрисида аҳдномага эришилди.

Ўзбекистон ва Туркманистон ўртасидаги муносабатларда низоли масалаларнинг йўқлиги бу муносабатларнинг оғишмай ривожланишининг ишончли кафолатидир.

Бу жараён иккала давлат халқларининг туб манфаатларига мос келиши таъкидланди.

Икки мамлакат бошлиқлари минтақавий ҳамкорлик масалалари, жумладан, Орол фожеаси оқибатлари билан боғлиқ экология муаммоларини ҳал этиш хусусида аниқ аҳдномаларга эришдилар.

Президентлар И. Каримов ва С. Ниёзов ташқи сиёсат маҳкамалари ўртасида мунтазам маслаҳатлашиб туришнинг аҳамиятини қайд этиб, ўз мамлакатларининг халқаро ташкилотлар доирасидаги ҳамкорлиги аҳамиятини таъкидладилар.

Ўзбекистон ва Туркманистон томонлари аввало минтақа даражасида хаифсизлик корликни янада кенгайтириш ва чуқурлаштириш мақсадида ...

Учрашув чоғида минтақавий савдо-иқтисодий ҳамкорликни ...

(Давоми 2-бетда).

Диққат: танлов!

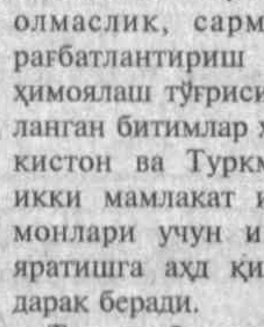

«ИСТИҚЛОЛ ЙЎЛИ — ИСТИҚБОЛ ЙЎЛИ»

Ўзбекистон миллий ахборот агентлиги — (ЎзА), «Халқ сўзи» ва «Народное слово» газеталари Ўзбекистон мустақиллигининг беш йиллига бағишлаб «Истиқлол йўли — истиқбол йўли» мавзуида энг яхши публицистик ва фото асарлар учун танлов эълон қилади.

Ғолибларни қуйидаги мукофотлар кутади:

Публицистик асарлар учун:

1-мукофот 1 та — 10.000 сўм
2-мукофот 2 та — ҳар бири 7.500 сўмдан
3-мукофот 3 та — ҳар бири 5000 сўмдан

Фото асарлар учун:

1-мукофот 1 та — 3000 сўм
2-мукофот 2 та — ҳар бири 2000 сўмдан
3-мукофот 3 та — ҳар бири 1000 сўмдан

Танловга келган асарлар «Истиқлол йўли — истиқбол йўли» танловига» рукни остида «Халқ сўзи» ва «Народное слово» газеталарида эълон қилинади.

Танлов Ўзбекистон мустақиллигининг беш йиллиги байрами кунлари якунланади.

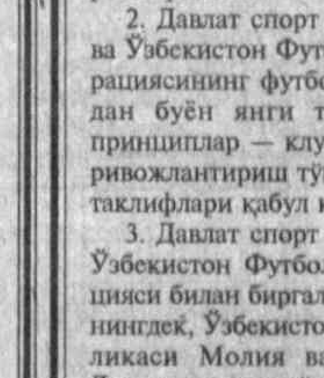

АМИР ТЕМУР ТАВАЛЛУДИНИНГ 660 ЙИЛЛИГИГА

Ўзбекистон миллий ахборот агентлиги — (ЎзА) ва «Халқ сўзи» ҳамда «Народное слово» газеталари буюк соҳибқирон Амир Темур таваллудининг 660 йиллигига бағишланган публицистик асарлар — мақола, очерк, суҳбат, репортаж ҳамда фотосуратлар учун танлов эълон қилади. Ғолибларни қуйидаги мукофотлар кутади:

Публицистик асарлар учун:

1. *Битта биринчи ўрин — 10.000 сўм.*
2. *Иккита иккинчи ўрин — ҳар бири 7500 сўмдан.*
3. *Учта учинчи ўрин — ҳар бири 5000 сўмдан.*

Фотосуратлар учун:

1. *Битта биринчи ўрин — 3000 сўм.*
2. *Иккита иккинчи ўрин — ҳар бири 2000 сўмдан.*
3. *Учта учинчи ўрин — ҳар бири 1000 сўмдан.*

Танловга келган асарлар «Амир Темурнинг 660 йиллигига бағишланган танловга» рукни остида «Халқ сўзи» ва «Народное слово» газеталарида эълон қилинади.

Танлов Амир Темурнинг 660 йиллик тўйи кунлари якунланади.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОНДА ФУТБОЛНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ТАШКИЛИЙ АСОСЛАРИ ВА ПРИНЦИПЛАРИНИ ТУБДАН ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши 1-бетда).
боғлиқ равишда моддий рағбатлантиришни, шунингдек, контракт шартлари бузилган тақдирда тегишли жарима санкциялари солишни назарда тутади;

тренерни ва футболчини моддий рағбатлантириш ҳамда уларга жарима санкциялари солиш масалалари клуб бошқаруви томонидан коллегиал ҳал этилади;

клуб ўз фаолиятига ватанимизнинг корхоналари ва ташкилотларини, қўшма ва хорижий фирмалар, корхоналар, ташкилотларни жалб қилиш мақсадида футбол мусобақалари ўтказилаётган вақтда, шунингдек, спорт кийимида ва клуб белгиларида уларнинг турли реклама эмблемаларидан шартнома асосида фойдаланиш ҳуқуқига эгадир.

5. Белгилаб қўйилсинки:

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрида тегишли равишда Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашининг раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари Футбол федерацияларининг президентлари ҳисобланадилар;

олий лигани тузиш чемпионатлар ва биринчиликларни ўтказиш регламентига мувофиқ спорт принципига кўра амалга оширилади. Ушбу клубда ўсмирлар ва болалар командалари мавжуд бўлиши команданинг олий лигага киришининг зарур шарти ҳисобланади;

1-лига спорт ва ҳудудий принциплар бўйича Қорақалпоғистон Республикасидан, вилоятлар ва Тошкент шаҳридан камида биттадан командадан иборат этиб тузилади;

футбол командаларини шакллантириш 1996 йил 1 мартгача тугалланиши керак.

6. Клуб футбол командалари учун ўринбосарлар тайёрлашни янада яхшилаш мақсадида Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари тегишли вазирликлар ва идоралар билан биргаликда:

1996-1997 йилларда барча мактабларни спорт майдонлари билан таъминласинлар;

1996-1997 йилларда вилоят марказларида ўсмирлар футбол мактаб-интернатлари очсинлар.

Юқорида айтиб ўтилган мактаблар ўртасидаги ҳар йилги мусобақалар ҳудудий (минтақа) принцип бўйича маҳаллий бюджет маблағлари ҳисобидан ўтказилсин.

7. Ўзбекистон Футбол федерацияси Давлат спорт қўмитаси ва Тошкент шаҳар ҳокимлигининг Футбол бўйича спорт маҳорати республика мактабини «Пахтакор» футбол клубига бериш ҳақидаги таклифлари қабул қилинсин.

8. Футбол мавсуми якунлари бўйича йилнинг энг яхши футболчиси учун ва йилнинг энг яхши тренери учун журналистлардан сўров йўли билан аниқлаб топшириладиган Ўзбекистон Республикаси Президентининг махсус соврини таъсис этилсин.

9. Молия вазирлиги Давлат солиқ қўмитаси билан биргаликда, жаҳон амалиётидан келиб чиқиб, футболни ривожлантиришга фаол кўмаклашаётган корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар учун солиқ имтиёзлари ва бошқа имтиёзлар тизимини қўллаш юзасидан таклифларни икки ҳафта муддатда ишлаб чиқсин ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

10. Давлат спорт қўмитаси Давлат мулки қўмитаси билан келишган ҳолда Тошкент, Нукус шаҳарларида ва вилоят марказларида йирик стадионлар негизида очиқ турдаги акционерлик жамиятлари ташкил этиш дастурини икки ой муддатда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

Уларнинг устав сармоясини шакллантиришда акциялар пакетининг қуйидагича тақсимланиши назарда тутилсин:

давлатга — объект мол-мулкнинг тенг қиймати;

бошқа муассисларга (юридик ва жисмоний шахсларга) — ўзларининг улушларига мувофиқ.

1998 йилдан бошлаб республикадаги кўрсатиб ўтилган стадионлар тўлиқ ўзини ўзи маблағ билан таъминласин.

11. Футболни ривожлантиришнинг моддий-техника базасини янада мустаҳкамлаш мақсадида:

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари бир ой муддатда футбол клубларини тузиш ва ривожлантиришга ҳамда уларнинг моддий базасини мустаҳкамлашга кўмаклашиш юзасидан аниқ чора-тадбирларни амалга оширсинлар;

Давлат спорт қўмитаси Ўзбекистон Футбол федерацияси, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари, Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги билан биргаликда бир ой муддатда мавжуд стадионларни қайта рўйхатдан ўтказсин;

қайта рўйхатдан ўтказиш якунларига кўра 1996 йил 1 апрелгача футбол майдонларини реконструкция қилиш, 1996 йил 1 сентябргача эса Нукус шаҳрида ва вилоят марказларидаги стадионларнинг қолган объектларини жорий ва мукаммал тузатиш зарур, деб ҳисоблансин.

Шу мақсадларда:

Ўзбекистон Республикаси Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги бош пудратчи ва бош лойиҳаловчи этиб, «Ўзмонтажмахсусқурилиш» уюшмаси ҳамда Энергетика ва электрлаштириш вазирлиги — субпудрат ташкилотлар этиб тасдиқлансинлар;

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари капитал қурилиш бош бошқармалари футбол майдонини реконструкция қилиш, стадионларни жорий ва мукаммал тузатиш ҳамда обод қилиш бўйича буюртмачилар этиб белгилансинлар. Ишларни маблағ билан таъминлаш республика ва маҳаллий бюджетларнинг ҳамда ҳомийларнинг маблағлари ҳисобидан амалга оширилсин;

ушбу ишларнинг буюртмачилари бош пудратчилар ва бош лойиҳаловчиларни маблағ билан таъминласинлар ҳамда энергия таъминоти, иссиқлик таъминоти, сув таъминоти ва канализация объектлари бўйича тегишли техник шартларни берсинлар;

бош пудратчига лойиҳалашни ва алоҳида сметалар ва чизмалар бўйича қурилишни бир пайтда маблағ билан таъминлашга рухсат этилсин.

12. Молия вазирлиги Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлигига тузилган контрактлар ва уларнинг Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлигида ва вакил қилинган банкларда экспертиза қилиниши асосида, футбол майдонларини комплекс реконструкция қилиш учун уруғлик, хорижий ускуналар, жиҳозлар ва бошқа зарур воситалар ва материаллар сотиб олишга тегишли равишда конвертация қилишни назарда тутган ҳолда сўмлардан аванс ажратсин.

Пул-кредит сиёсати бўйича республика комиссияси, зарурат бўлганда, Ўзбекистонда футболни ривожлантиришга маблағ қўядиган хорижий фирмаларга маблағларни республика валюта биржасида конвертация қилишни назарда тутсин.

13. Тошкент шаҳар ҳокимлиги 1996 йил 1 мартгача Ўзбекистон Республикаси Давлат спорт қўмитаси, Футбол федерацияси ва Футболни ривожлантириш фондини жойлаштириш учун бино ажратиш масаласини ҳал қилсин.

14. «Ўзкимёсаноат» уюшмаси икки ҳафта муддатда уюшма корхоналарида резина тўплар ва футбол тўплари учун резина камералар ишлаб чиқаришни ташкил этиш юзасидан таклиф тайёрласин ва Вазирлар Маҳкамасига киритсин. 1996 йилда камида 500 минг дона резина тўплар ва камералар тайёрланишини таъминласин.

15. «Ўзбекенгилсаноат» давлат уюшмаси 1996-1997 йилларда спорт товарлари ишлаб чиқарувчи етакчи фирмалар билан биргаликда сифатли футбол анжомлари ва спорт кийимлари ишлаб чиқарувчи қўшма корхоналар ташкил этсин. Бунда Халқ таълими вазирлиги ва «Ўзбексавдо» давлат уюшмасининг спорт анжомлари, Футбол тўплари ва ўқувчилар учун спорт кийимлари ишлаб чиқариш бўйича буюртманомалари бажарилишини таъминласин.

Молия вазирлиги Давлат солиқ қўмитаси ва «Ўзбексавдо» давлат уюшмаси билан биргаликда «Ўзбекенгилсаноат» давлат уюшмаси томонидан мактаб ўқувчиларининг жисмоний тарбия ва спорт машғулотлари билан шуғулланишлари учун ишлаб чиқариладиган товарлар қийматига берилиши мумкин бўлган солиқ имтиёзлари ҳақидаги таклифларни 15 кун муддатда кўриб чиқсин ва Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

16. Ўзбекистон Республикаси ўқув юртларига қабул қилиш давлат комиссияси малакали мутахассислар — тренерлар тайёрлаш учун Ўзбекистон Давлат Жисмоний тарбия ва спорт институтининг футбол бўлимига 1996 йилдан бошлаб ҳар йили 75 ўриндан иборат квота ажратсин.

17. Давлат Спорт қўмитаси Ўзбекистон Футбол федерацияси билан биргаликда:

икки ой муддатда футбол командалари тренерларини тайёрлаш ва қайта тайёрлаш бўйича махсус курслар ташкил этсин, ушбу курсларни зарур моддий база билан таъминласин:

20 кун муддатда футбол клуби билан контракт тузиш ҳуқуқини берувчи тренерларга қўйиладиган малака талаблари ҳақидаги низомни ишлаб чиқсин ва тасдиқласин.

Тренер томонидан малака талаблари бажарилган тақдирдагина контракт тузилиши ва тренернинг футбол командасига раҳбарлик қилишга йўл қўйиладиган тартибни белгиласин.

18. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат вазирлиги, Молия вазирлиги, Халқ таълими вазирлиги ва Давлат Спорт қўмитаси 10 кун муддатда спорт мактаблари ва билим юртлари раҳбар ходимлари, тренер-ўқитувчиларининг, шунингдек, инструктор-методистларининг меҳнатига ҳақ тўлаш бўйича разрядларни умумтаълим мактабларининг раҳбарлари ва ўқитувчилари меҳнатига ҳақ тўлаш разрядларига мувофиқлаштириш юзасидан таклиф киритсинлар.

19. Соғлиқни сақлаш вазирлиги ва унинг жойлардаги органлари футбол клубларини спортга ихтисослашган малакали тиббий ходимлар ҳамда зарур дори-дармонлар билан таъминласинлар.

20. «Ўзбексавдо» давлат уюшмаси, «Маҳаллий саноат» корпорацияси, Маданият ишлари вазирлиги ҳокимликлар билан биргаликда стадионларда футбол ўйинлари ўтказилаётган вақтда савдо қилишни ва маданий-томоша тадбирларини уюштирсинлар.

21. Оммавий ахборот воситалари мамлакатда оммавий футбол ҳаракати ривожланишини, энг яхши футбол клублари, спорт мактаблари, физкультура жамоалари, мутахассислар ва тренерларнинг фаолиятини мунтазам ва кенг ёритсинлар.

22. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Бош вазирнинг ўринбосари С. Саидқосимов ва Ўзбекистон Футбол федерацияси президенти Э. Алматов зиммасига юклансин.

Қарорнинг бажарилиши 1996 йил апрель ва август ойларида, кейинчалик эса 1997-1998 йилларнинг ярим йилликлари бўйича кўриб чиқилсин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1996 йил 17 январь.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ТУРКМАНИСТОНГА ТАШРИФИ ЯКУНЛАРИ ЮЗАСИДАН ҚЎШМА АХБОРОТ

(Давоми. Боши 1-бетда).
сизликни таъминлаш ижтимоий-иқтисодий, сиёсий ва демократик ислоҳотларни муваффақиятли амалга оширишнинг асосий шартидир, деган якдил фикрни билдирди. Шу муносабат билан Тожикистонда барқарорликнинг мустаҳкамланиши ва Афғонистонда тинчлик жараёнининг бошланишига алоҳида эътибор берилди.

Президентлар И. Каримов ва С. Ниёзов бу мақсадга фақат сиёсий воситалар билан, томонларнинг хоҳиш-иродаси ва оқилона келишувларга тайёрлигини амалда кўрсатишлари асосида эришиш мумкинлигини уқтирдилар. Томонлар Ашгабат шаҳрида БМТ ҳомийлигида ўтаётган тожикларaро музокараларнинг навбатдаги даврасини қўллаб-қувватлашларини айтдилар.

Президентлар уюшган жиноятчиликка, бангурушлик ҳамда ғайриқонуний қурол-яроғ савдосига қарши курашда биргаликдаги саъй-ҳаракатларни мувофиқлаштиришга қатъий қарор берганликларини тасдиқладилар.

Учрашув чоғида транспорт коммуникациялари ва алоқа, табиат ресурсларидан биргаликда фойдаланиш, энергетика, банклар ўртасидаги ҳисоб-китоблар, божхона тартиби, маориф, илм-фан ва маданият каби соҳаларга тегишли бўлган бир қанча муҳим давлатлараро ва ҳукуматлараро шартномалар ҳамда битимлар имзоланди. Ўзбекистон Республикаси билан Туркманистон ўртасида дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги давлатлараро шартнома энг муҳим ҳужжатдир.

Томонлар анъанавий дўстлик ва ҳамжиҳатлик руҳида бўлиб ўтган учрашувдан мамнуният изҳор қилдилар.

Президент И. Каримов Президент С. Ниёзовни Ўзбекистонга расмий ташриф буюришга таклиф этганини тасдиқлади. Таклиф мамнуният билан қабул қилинди.

Чоржўй,
1996 йил 16 январь.

Андижон вилоятидаги Сўфиқишлоқ пахта тозалаш заводи соҳа корхоналари ичида илғорлардан саналади. Заводда ишлаб чиқариш линияларини янгилаш, жараёнларни тезлаштириш, тола сифатини оширишга катта аҳамият берилмоқда. Заводда ишлаб чиқарилаётган пахта толаси жаҳон стандарти талабларига мос бўлгани боис маҳсулот АҚШ, Хитой, Польша, Корея каби хорижий давлатларга ҳам экспорт қилинмоқда.

СУРАТДА: завод директори Олимжон Мамадалиев тажрибали лаборантка Раънохон Мамасолиева билан.

Т. ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

АКЦИЯЛАР БАҲОСИНИ БОЗОР БЕЛГИЛАЙДИ

Мамлакатимизда қимматли қоғозларга бўлган талаб кун сайин ортиб бормоқда.

Яқинда «Тошкент» республика қимматбаҳо қоғозлар биржасида «Ким ошди» савдоси бўлиб ўтди. Унда ўндан зиёд корхона ва ташкилот иштирок этди. Ушбу савдога қўйилган, номинал қиймати турлича бўлган 33603 дона акция 17346840 сўмга сотилди. Айниқса, унда «Пахтабанк», Самарқанд вилоятининг «Ўзинтуртранс», «Паркент Шароб» ҳиссадорлик жамиятлари акцияларининг бозори чаққон бўлди. Шунингдек, Наманган вилоятидаги «Мингбулоқ», «Чорветтеххизмат» ҳиссадорлик жамияти савдога қўйган 300 сўмлик акцияларнинг ҳар бири 2610 сўмдан баҳоланди. Бундан кўриниб турибдики, акциялар баҳосини бозор белгиларкан.

Б. ОСТОНАҚУЛОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

• Ислоҳот қирралари

ЙЎЛ БОШИДА КЎРИНГАН БИР ЖУФТ ЧИРОҚ...

Йўл бошида кўринган бир жуфт чироқ тобора яқинлашиб келаверди. Кўчанинг ярмигача чиқиб, қўл кўтардим. Оқ «Волга» бир оз ўтиб, тўхтади.

— Ака, илтимос, Жарқўрғонгача олиб кетинг, — дедим олд эшикни очиб шоферга.

— Чиқинг, — деди орқа ўриндиқда ўтирган киши унинг ўрнига жавоб бериб.

Шоша-пиша худди улар мени ташлаб кетишадигандай ўзимни ичкарига урдим. Машина енгил жилди.

— Ука, йўл бўлсин? — деди орқадаги барваста киши томоқ қириб.

— Олтинсойга.

— Олтинсойгами ё Жарқўрғонгами?

— Жарқўрғон бўлсаям майли.

Шофер менга бир қараб қўйди. Машина ичи иссиқ экан. Танимга илиқлик югурди.

— Қўшиққа тоблари қалай? — деди салмоқланиб ҳалиги одам.

Мен унга жиддий разм солиш учун бир сонияга ўгирилиб қарадим: ён томондаги ушлагичга қўлини солиб, гавдасини орқага ташлаган куйи ястаниб ўтирибди. Бўйнида бўйинбоғ, қора пиджак кийиб олган. Бошида шляпа.

— Майли ака, фарқи йўқ, — дедим.

Шу пайтгача миқ этмай келаётган шофер менга қараб қўйди-да, автомагнитофонга «тарс» эткизиб кассета тиқди. Энди денг, Шоберди бахши бир айтяпти... Кўнглингиз кўпириб, ич-ичдан тўлқинланасиз. Анчадан бери уни эшитмовдим.

Бу ёғи Сурхон адирлари, Бойсун-Қўнғирот эли, дамидан ер-кўк титраган Алпомиш таърифи... хуллас, бахшининг қудратли овози, сирли оҳанги руҳимга чақмоқдай урилиб, ўй-хаёлларим тўзғиди.

— Ай, бундай достонларнинг садағаси кетсанг арзийди, — деди орқадаги одам, — Сурхон элининг қоладиган қўшиғи шулар...

Бу одам билан суҳбатлашиш анча мароқли эди. У йўл-йўлакай юрт тарихи, маданияти тўғрисида гапиради. Искандар Зулқарнайдан тортиб, Сурхон ҳудудидаги Далварзинтепа, Кушон, Бақтрия давлатлари... бари-бариси ҳақида. У жуда кўп нарсалардан бохабар экан. Дастлаб тарих, адабиёт, ё санъат кишиси бўлса керак, деб ўйладим.

— Эй, бу юрт сир-синоатларга, тарихга кўмилиб ётибди. Ўрганиш керак. Ҳали одамларимиз Сурхонни тўлиқ билишмайди. Мана, мисол учун, Далварзинтепа Кушон давлатининг қоқ бели бўлган. Шунинг ўзиям олам-жаҳон янгиликларни яшириб ётибди.

Суҳбат қизиб, Жарқўрғонга қандай етиб келганимизни билмадик. Шофер туман марказида машинани тўхтатди. Менга яқин бир суҳбатдош билан хайр-маъзур қилиш, ҳеч кимни танимайдиган жойда тушиб қолиш малол келаётганди. Бироз каловланиб эшикни очдим.

Ташқаридан совуқ шамол урилди.

— Ука, сиз ўзи қаёққа бормоқчи эдингиз?

— Олтинсойга.., — дедим жовдираб.

Ҳалиги киши силталаниб кулди.

— Афанди экансиз. Қани, машинага чиқинг, Олтинсойга борсалар, Жарқўрғонда ярим кечаси нима қиладилар... У орқа эшикни очиб, ёнидан жой берди. Машина шаҳарни ортда қолдириб, адирлар орасидан тўғри йўл бўйлаб елдай учади. Олд ойнага урилган кичик қор учқунларини сидириб ташлайверади. Мен ортдаги одамдан миннатдорчилигимни баён қилиш учун гапни нимадан бошлашимни билмай қийналаман.

У ёқ-бу ёқдан гап уриштириб, Шўрчига етиб келдик. Бир соат давомида мен у кишининг шунчалар одамохун, боладай содда, қизиқувчан, шу билан бирга жайдари бир одам эканлигини англадим. Шаҳарнинг қоқ ўртасидаги чорраҳага етгач, шофер машинани йўл четига тўхтатди.

— Укам, энди уйга кирсак... Бир пиёла чой ичасиз. Тонг маҳали Чоривой Сизни Олтинсойга олиб боради.

Кеч соат ўн иккидан ўтаётганди. Манзилимга эса борйўғи йигирма чақирим қолди.

— Раҳмат ака. Бу ёғига йўловчи машина кўп. Бир амаллаб етиб оларман. Яхшилигингизни унутмайман.

— Ихтиёрингиз, — сўнг шоферга қарата, — постга ҳайда, — деди.

Шаҳардан чиқаверишдаги ДАН бўлими ёнида шофер бир йўловчи машинага миндириб юборди.

Манзилга етиб келгач, ҳайдовчи мендан сўради:

— Эшболта ака сизга ким бўлади?

— Қайси Эшболта ака?

— Чоривойнинг бошлиғида.

— Ака бўлади, — дея хаёлимга келган гапни айтдим.

* * *

Узумга ҳол урган паллалар. Ҳавонинг тафти анча кўтарилган, жануб иссиғи кўнгилни лоҳас қилади. Биз бир гуруҳ ижодкорлар туманда амалга оширилаётган ишлар билан яқиндан танишиш ниятида Шўрчига келдик. Айни тушлик маҳали эди. Туман ҳокимлиги идорасидан умумий ишлар бўлими бошлиғини топиб, унга мақсадимизни айтдик. Юрт тарихи, қадим маданияти, шу билан бугунги ижтимоий аҳвол бизни кўпроқ қизиқтиради, дедим.

— Каттага бир оғиз айтиб қўрайлик, — у киши аллақаерга телефон қилди. Ўша ярим тунда менга суҳбатдош бўлган Эшболта ака хаёлимга келди. Қизиқ, у кишини учратармиканман? Ҳокимиятдан чиқаётганда:

— Эшболта акани қаердан топсак бўлади, бир гаплашсак, — дедим.

— Албатта, кўрасиз, — деди ҳоким.

...Ҳозир ҳамма жойда одамларга фойда берадиган, қисқа фурсатда чиқимни қоплаб, даромад келтирадиган ишхоналар, саноат корхоналари пайдо бўляпти. Бу жараён ўша ердаги кишиларнинг оқиллиги, раҳбарларнинг тадбиркорлигига боғлиқ. Шўрчида бу ишлар бинойидай. Ўтса-ўтадики, бошқа туманлардан орқада қолмайди. Туман саноатлашган. Тараққиёт, коммуникация қишлоқларга ҳам кириб боряпти. Ҳамма билиб қолди: «Давлатга қараб, оғиз очиб ўтирган билан иш битмайди. Олма пиш, оғзимга туш, деб бепарволчиликка берилган киши кўп нарсани йўқотади. Ҳар кимнинг ҳам яхши яшагиси келади, бировдан кам бўлишни истамайди. Аммо замон энди фақат самараси бор меҳнатни хуш кўряпти. Излаган имкон топади. Жайдари тилда тушунтирсак, аравангни бозордан қуруқ чиқишини хоҳламасанг, унга ниманидир солиб бор. Қаердаки ишлаб чиқариш мавжуд бўлса, ўша ерда бозор бароридан келади. Арзончилик, тўкинчилик бошланади. Буни ҳаёт кўрсатиб турибди...

Кундуз шомга оққунга қадар Шўрчини айландик. Ўзгаришлар зиёда. Ўнлаб сердаромад корхоналар ишга туширилган. Бу ерда тайёрланаётган маҳсулотлар чет элникидан қолишмайди. Уй-рўзғор буюмлари, алюмин идишлар ишлаб чиқариш заводи ишга тушиш арафасида. Агар у юргизилса, барча соҳалар бир йилда келтирган даромад бир ён, завод келтирадиган фойданинг ўзи бир ён бўлади. Терини ошлаб, соф чарм буюмлар, пойабзал ҳамда чарм курткалар, турли хил кийим-кечак тикадиган фабрика ҳам ишга тушиш арафасида. Сақтиёнлардан оёқ буюмлари тайёрлаш учун фабрика қурилиб, хориждан сўнгги русумли ускуналар олиб келтирилди. Ипакни қайта ишлаш корхонаси келтираётган даромад туманнинг бир томонига тиргак. Қозоғистон билан ҳамкорликни йўлга солган аккумулятор йиғиш цехи ҳам катта даромад манбаи. Бугун ушбу маҳсулот олди-бердига қўл келади. Тумандаги асосий бойлик — нефтни қазиб олиш учун етарли захира мавжуд. Олмониялик мутахассисларнинг айтишларича, бу ердан олинадиган ёнилғи манбаи энг тоза, шу билан бирга, жаҳон бозорида юксак даражада баҳоланади. Ойнакўл қишлоғида узумни қайта ишлаб, турли-туман ичимлик ва шароб тайёрланадиган завод қурилди. Кўплаб кичик корхоналар фаолият кўрсатаяпти. Қишлоқларда аввалгидай ҳамма бригада даласига ёпишиб қолмаяпти. Фермерчилик кириб келди. Муҳими, одамлар иш билан банд. Вақтни қадрлаш, мулкка эгалик, маҳсулот сифати учун қайғуриш ҳисси сезилади.

* * *

Офтоб чўкли. Атроф ним қоронғу. Туман ҳаёти билан танишувимиз ҳам ниҳоясига етди.

— Энди Эшболта акани кўрамизми? — деб қолди шу чоғ бизга ҳамроҳлик қилаётган туман ҳокимлиги ходими.

— Яхши бўларди...

— Қани, кетдик. Тери заводига ҳайданг, — деди шофёрга.

Завод шаҳардан четроқда эди. Ғира-шира маҳалда бўлса ҳам иш тугамаган. Кимдир ғишт теряпти, кимлардир цемент қорса, бошқалар қум элаяпти. Корхона ёнидан қўшимча иш бажариш учун махсус бино тикланаётган экан. Унинг ҳовлисидаги супада, чироқ ёруғида тўладан келган киши аллақандай қоғозларни кўздан кечириб ўтирибди. Ҳокимият вакили менга қарата:

— Ана Эшболта ака. Туман ҳокими, — деди.

Мен анграйиб қолдим. Ҳа, ўша февраль кечаси бирга келган суҳбатдошим. Очиғи, бундай бўлиб чиқиши умуман, тасаввуримга ҳам сиғмаганди...

Сўнг биз анча суҳбатлашамиз.

— Эшболта ака, — дейман, — раҳбар учун энг муҳим фазилат нима?

— Талабчанлик, уддабуронлик, одамлардан узоқлашмаслик. Асосан, мансабдор шахс сиёсатни, саньатни... борингки, барча жабҳани чуқур англаши, миллатни тилдагина эмас дилда севиши керак...

Авваллари марказнинг чизган чизиғидан чиқмаслик, «ўзбошимчалик»ка йўл қўймаслик талаб қилинарди. Доимо юқорининг айтгани бўларди. «Бюрода масаланг кўрилади», дейишса, кўпчиликнинг оёқ-қўли бўшашиб кетарди. Марказ ҳар қандай раҳбарга буйинтуруқ илиб олишни хуш кўрарди. Бирор ишни эркин, кўнгилдан чиқариб қилолмасдик.

— Ҳозир-чи, кўпроқ, нимадан чўчийсиз?

— Элнинг назаридан қолишдан. Раҳбар ва халқ орасида бирдамлик пайдо бўлмас экан, иш юришмайди.

Энди раҳбарларга ҳар қандай йўл билан юқорига ёқиш йўлини ўйлашнинг вақти ўтди. Энди халққа ёқиш керак. Халққа ёқиш учун фақат ҳалол меҳнат, мақтаса арзигулик ишлар қилиш зарур.

— Ҳамманинг бараварига кўнглини олиб, бўлмайди-да.

— Тўғри. Шунинг учун ҳам раҳбарга осон кечмайди. Бироқ унинг бағри кенг бўлиши керак. Бир гапни айтай. Болалигим қора меҳнат ичида ўтди. Дуч келган ишни бажардим. Бўйим ғўза баробар. Катталар билан ишладим. Сағир эдим. Фақат энамнинг қўлига қараб, кун кечиришимиз қийин эди. Кимлар турткилади, кимлар тўғри йўл кўрсатди.

Эсимда, ўн ёшли гўдак эдим. Хирмонжойда пахта қуритаяпман. Кун иссиқ. Қорним оч. Кўзим тиниб, уйқу элитибди. Бир маҳал елкамни нимадир чўғдай куйдириб ўтди. Эсанкираб қолдим. Тепамда раис от устида қамчи ўйнатиб турибди. Қалтирайман.

Қўрққанимдан индамай тураверидим. Лекин охирги гапи қаттиқ таъсир қилди, раис энангни... деб сўкди. Титраб кетдим. Жазавам тутди. Ёнимдаги панжшохни пахта уюмидан суғуриб, унга отдим. Хайрият, оти ўмганини кўтариб, панжшохни тўсиб қолди. Раис ранги ўчиб, шарт отини буриб елдай учиб кетди. Ўша куни хўрлигим келиб, йиғлайвериб, шишиб кетдим.

Мана, орадан йиллар ўтди. Ўша раис ҳозир вилоятдаги баобрў фахрийлардан. Кўз кўзга тушса, доимо ўша воқеа ёдимга тушади...

Кўчқор НОРҚОБИЛ,
журналист.

• Фармон ва ижро

НИМА, ОТАНГИЗНИНГ МОЛИМИДИ, НАСИЯГА БЕРАСИЗ?!.

Тўловга қобилиятсиз истеъмолчиларга товар бериш жамият мулкини талон-торож қилишдир ва бундай «ҳотамтой» раҳбарлар, албатта, жазо олишади

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1995 йил 12 майдаги «Халқ хўжалигида ҳисоб-китоблар ўз вақтида ўтказилиши учун корхона ва ташкилотлар раҳбарларининг масъулиятини ошириш борасидаги чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони тўлов интизомини мустаҳкамлаш, ҳисоб-китобларни ўз вақтида таъминлаш, вазирликлар, концернлар, корпорациялар ва уюшмалар, корхона ва ташкилотлар, банклар раҳбарларининг масъулиятини ошириш, хўжаликлар банкрот бўлишининг олдини олиш йўлларини ўзида мужассамлаштирган. Ушбу ҳужжатнинг бажарилишини таъминлаш, корхона ва ташкилотларнинг ўзаро қарзларини камайтириш учун республика ҳукумати ва Марказий банк томонидан бир қатор тадбирлар амалга оширилди.

Аввало, шуни таъкидлаш лозимки, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил 12 июлдаги «Ўзбекистон Республикаси халқ хўжалигида векселларни қўллаш тўғрисида»ги қарори билан тижорат банклари, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштирувчи ҳамда уни қайта ишловчи корхоналар векселлари муомалаға киритилди. Бу эса хўжаликларга ҳар томонлама қулайлик туғдириб, сезиларли иқтисодий самара берди. Биринчидан, республика хўжаликларининг вақтинчалик (муомалада бўлиш даврида) оборот маблағлари тахминан 1,5 миллиард сўмга кўпайди. Иккинчидан, корхона ва ташкилотлар банкнинг иштирокисиз, тўғридан-тўғри ҳисоб-китобларни амалга ошириш имкониятини берадиган тўлов воситасига эга бўлдилар. Учинчидан, вексел муомаласини тўғри ташкил этиш ва векселларнинг индоссаментлар ёрдамида кўп марталаб қўлдан қўлга ўтиши эвазига корхоналарнинг 52 миллиард сўмдан кўп ўзаро дебиторлик қарзларини камайтиришга эришилди.

Хўжаликларнинг ўзаро қарзларини камайтириш учун анъанавий услублардан ҳам фойдаланилмоқда. Ўтган йил мобайнида банк вазирлик ва идоралар, жумладан, Президент девонининг Назорат инспекцияси, Молия вазирлиги, республика прокуратураси, Давлат солиқ қўмитаси ҳамда тижорат банклари, корхона ва ташкилотлар билан ҳамкорликда мунтазам равишда ягона молиявий ҳисоб-китоблар ва ялпи текширишлар ўтказилиб, айбдор вазирлик, концерн, корпорация ва уюшмалар, банклар, корхона ҳамда ташкилотлар раҳбарларига нисбатан маъмурий ва интизомий жазо чоралари кўрилди.

Республика Прокуратураси томонидан хўжаликлар ўртасидаги ҳисоб-китоб аҳволини ўрганиш бўйича ўтказилган текширишлар якунлари бўйича Фармон талаблари бажарилмаган 246 ҳолат аниқланди. Шулардан 20 таси юзасидан тақдимнома киритилди, 34 таси бўйича ёзма кўрсатма берилди, 131 нафар мансабдор шахс огоҳлантирилди, 38 нафари маъмурий, 17 нафари интизомий жавобгарликка тортилди ва 16 нафари устидан жиноий иш қўзғатилди.

Давлат солиқ қўмитаси идоралари томонидан Фармоннинг 4-бандига мувофиқ муддати ўтган дебиторлик қарзларига йўл қўйган ҳамда олдиндан 15 фоиз ҳақ олмасдан туриб маҳсулот жўнатган айбдор корхона раҳбарлари ҳамда бош бухгалтерларига нисбатан тегишли маъмурий ва жарима солиш чоралари қўлланмоқда. Жумладан, Фарғона вилоятида ўтказилган текширишлар натижалари бўйича 7 нафар масъул ходимнинг ҳар биридан 750 сўмдан, жами 5,2 минг сўм жарима ундирилди. Шунингдек, айбдор бўлган масъул шахслардан Қорақалпоғистон Республикаси бўйича 52 нафарига 39,9 минг сўмлик, Андижон вилояти бўйича 19 нафарига — 30 минг сўмлик, Хоразм вилояти бўйича 13 нафарига — 10 минг сўмлик ва Тошкент шаҳри бўйича 171 нафарига — 136 минг сўмлик жарима солинди.

Шунингдек, дебиторлик-кредиторлик қарзлари ўсишига йўл қўйган «80-автокорхона» акциядорлик жамияти, «Олмалиқсавдо» акциядорлик жамияти, «Олтинтопган» ишчи таъминоти бўлими, «Темирбетон» акциядорлик жамияти директори ва бош ҳисобчисига тижорат банкларининг топширган материаллари асосида Олмалиқ шаҳар прокуратураси томонидан бешта энг кам ойлик маош миқдорида жарима солинди.

Самарқанд вилоятидаги «Каттақўрғоннон» акциядорлик жамияти раҳбарлари «Каттақўрғон» савдо-ишлаб чиқариш жамиятига бу хўжаликнинг тўловга қобилиятсиз деб эълон қилинганлигига ва 2,3 млн. сўмлик дебиторлик қарзи бўлишига қарамасдан, 169 млн. сўмлик нон маҳсулотлари жўнаттани учун прокуратура идоралари томонидан маъмурий жавобгарликка тортилди.

Декабрь ойининг ўзида биргина Фарғона вилояти банк бўлимлари томонидан дебиторлик қарзлари ўсишига йўл қўйган 65 та корхона ва ташкилот устидан уларга нисбатан жазо чоралари қўллаш учун прокуратура ва солиқ идораларига маълумотнома топширилди.

Бешариқ «Тайёрловсавдо» идораси Саратов шаҳридаги «Карина» кичик корхонасига 0,2 млн. сўмлик, Южно-Сахалинск шаҳридаги «Лазурит-норт» корхонасига 0,8 млн. сўмлик, Вологда шаҳридаги «Ома» кичик корхонасига 0,1 млн. сўмлик, Самара шаҳридаги савдо бирлашмасига 0,1 млн. сўмлик пиёз жўнатган, аммо истеъмолчилар шартнома шартларини бузиб, жавобан маҳсулот жўнатмаганлар. Бешариқ банк бўлими томонидан декабрь ойида 11 та ана шундай корхона устидан туман прокуратураси ва солиқ идорасига маълумотнома берилди.

Тошкент вилояти Бўка туманидаги «Ўзқишлоққурилиш» ташкилоти 17-сонли механизациялашган кўчма колоннасининг — 2 млн. сўмлик ва «Ўзжамоахўжаликқурилиш» 18-сонли механизациялашган кўчма колоннасининг 3,1 млн. сўмлик муддати ўтган дебиторлик қарзларини ундириш учун чора-тадбир кўрилмаганлиги юзасидан банк 17 ноябрда туман прокуратурасига маълумотнома берди.

Жунга биринчи ишлов бериш Келес фабрикасининг дебиторлик қарзлари таҳлил қилинганда, улар миқдори 1 июлга нисбатан 0,7 млн. сўмдан ошганлиги ва 1 октябрга келиб 5,5 млн. сўмга етганлиги, шундан 4,8 млн. сўми муддати ўтган қарзлар эканлиги аниқланди. Бунинг асосий сабаби бартер шартномалари шартларининг бузилишида. Тошкент тумани солиқ идорасининг қарорига мувофиқ муддати ўтган дебиторлик қарзларини ундириш учун чора кўрмаганлиги, Фармон талабларини бажармаганлиги туфайли фабрика директорига бешта энг кам ойлик маош миқдорида жарима солинди. Тўловларни ўз вақтида ўтказишда асоссиз кечикишга йўл қўйган 11 та тижорат банки филиали раҳбарлари эгаллаб турган лавозимидан бўшатилди.

Ўтказилган тадбирлар натижасида республика бўйича муддати ўтган дебиторлик ва кредиторлик қарзларининг анча камайишига эришилди. Жумладан, ўтган йилнинг 1 июлида хўжаликларнинг муддати ўтган дебиторлик қарзлари республика бўйича 47,7 млрд. сўмни ташкил қилган бўлса, 1 декабрда 27 млрд. сўмни ташкил қилди.

Бироқ шунга қарамасдан, республикада хўжаликларнинг тўлов интизоми аҳволи ёмонлигича қолмоқда. Бундай салбий ҳолат вужудга келишининг асосий сабабларидан бири — ҳанузгача айрим корхона ва ташкилотларнинг раҳбарлари бозор шароитида ишлаш тартибларини тўла англаб етмаганликлари, корхона маблағларига нисбатан ўта маъсулиятсиз муносабатда бўлаётганликлари, уларни беҳудага совураётганликлари, жўнатилган маҳсулотлари ҳақини ойлаб, йиллаб олмаётганликларидадир. Пировардида катта миқдорда дебиторлик қарзлари вужудга келиб, ундирилмай қолмоқда.

Фармонга хилоф равишда, олдиндан 15 фоиз ҳақ ундирмай маҳсулот жўнатишни давом эттираётган айрим корхона ва ташкилот раҳбарлари ҳамон жазоланмаяпти. Кўплаб корхона раҳбарлари иш услублари ва йўл-йўриқларини ҳали ҳам ўзгартирмадилар, ўзаро ҳисоб-китоблар соҳасида юзага келган аянчли аҳволнинг туб сабабларини тушуниб етмаяптилар.

Шуни таъкидлаш лозимки, дебиторлик қарзларининг анча қисми акциядорлик жамиятлари қарзидан иборат. Акциядорлик жамиятларининг кенгашлари хўжалик юритишнинг замонавий шакллари ва усулларини танлашда журъатсизлик қилмоқдалар. Корхона раҳбарларига нисбатан талабчанликни кучайтирмай, олдиндан ҳақ ундирмай маҳсулотни бериб юбориш ҳолларига йўл қўйилаётганлиги юзасидан уларнинг масъуллигини мунтазам муҳокама қилмаяптилар.

Айрим корхона ва ташкилотларнинг ўзаро қарзлари кўпайишини таҳлил қилиш шуни кўрсатдики, вужудга келган ҳолатнинг асосий сабаби тайёр маҳсулот олдиндан 15 фоиз ҳақ ундирмай жўнатилишидадир. Талайгина корхона ва ташкилотларнинг раҳбарлари қонунбузарликка йўл қўйиб, республикадан ташқарига ва тижорат тузилмаларига, яъни тўловга қобилиятсиз харидорларга уларнинг молиявий аҳволи тўғрисида маълумотга эга бўлмасдан, баъзида эса истеъмолчи корхонанинг тўловга қобилиятсизлигини била туриб, суиистеъмолчиликка йўл қўйиб, ўз шахсий манфаатини давлат манфаатидан устун қўйиб, товар жўнатганлар.

Фармон — бу қонун. Қонун олдида эса ҳамма бирдай жавобгар. Фармоннинг талабларини бузиб, олдиндан ҳақ ундирмай, товарларни тўловга қобилиятсиз истеъмолчиларга бериб юбориш жамоа мулкини, жамият мулкини талон-торож қилиш демакдир.

Республика аҳолиси, хўжаликлар жамоалари аъзолари, барча муштарийлар шуни билиб қўйишлари лозимки, олдиндан камида 15 фоиз ҳақ ундирмай маҳсулотларни бериб юбориб, кейин узоқ муддат мобайнида қарзларини ундиролмай юрган корхона ва ташкилотлар раҳбарлари кўп ҳолларда халқни банк пул бермаяпти деб алдаб келмоқдалар. Корхонанинг ҳисоб варағида, яъни банкдаги «чўнтагида» пули бўлмаса, Марказий банк ҳам, тижорат банклари ҳам бир сўм ҳам пул бера олмайди.

Марказий банк томонидан товарлар билан таъминланмаган ҳолда чиқарилган ҳар қандай миқдордаги пулнинг оддий қоғоздан фарқи бўлмайди, аксинча, у ишлаб чиқаришнинг ривожланишига тўсқинлик қилади, иқтисодиётнинг молиявий жиҳатдан ёмонлашишига, бозордаги товарлар баҳосининг ошишига олиб келади. Қисқаси, халқнинг турмуш даражасига ниҳоятда салбий таъсир кўрсатади. Аксинча, муомалага чиқарилган пул қанчалик кўп ва тез айланса, шунчалик иқтисодиётнинг барқарорлашувига эришилади.

Корхона ва ташкилотларнинг ўзаро дебиторлик ва кредиторлик қарзларининг кўпайиб бориши тўлов интизомининг издан чиқишига, пулнинг муомалада айланиши секинлашувига, унинг ҳаракатсизланиб қолишига ва оқибатда қадрсизланишига олиб келади.

Яна бир бор таъкидлаш лозимки, кўплаб корхоналарнинг раҳбарлари маҳсулот жўнатишади-ю, лекин товар-моддий бойликлар ўз вақтида келиб тушушини назорат қилишмайди, ҳатто, товарлар ўз вақтида етказиб берилмаганлиги учун корхонанинг жарима солиш ҳуқуқидан фойдаланмаяптилар.

Бозорда талаб бўлмаган сифатсиз маҳсулотлар ҳамон ишлаб чиқарилмоқда, пудратчи ташкилотлар тўловга қобилиятсиз буюртмачиларнинг молиялаш манбалари бўлмаса ҳам қурилиш-монтаж ишларини бажаришни давом эттирмоқдалар. Айрим вазирлик, концерн, корпорация ва уюшмалар корхоналардаги бухгалтерлик ҳисобининг аҳволини етарлича назорат қилмаяптилар, бу эса ҳисоб юритиш ишларининг ўз ҳолига ташлаб қўйилишига, катта миқдордаги шубҳали қарзларнинг вужудга келишига сабаб бўлмоқда. Бухгалтерия ҳисоби ана шундай ҳолда бўлган айрим хўжаликлар, ҳукумат томонидан бир неча марта топшириқ берилганига қарамасдан, қарзларни ўзаро қиёслаб текширишни амалга оширмаяптилар.

1995 йил 1 октябрдаги ҳолатга кўра «Бухорогўшт» акциядорлик жамияти бўйича дебиторлик қарзи 4124.5 минг сўмни ташкил этди, шундан 2 млн. сўми олдиндан ҳақ ундирмай маҳсулот жўнатилганлиги туфайли ҳосил бўлган. Мазкур акциядорлик жамияти 1995 йил августда Наманган шаҳар озиқ-овқат бирлашмасига 717 минг сўмлик маҳсулотни ҳақ олмасдан туриб жўнатди, унга 1995 йил ноябридагина, бор-йўғи 550 минг сўм миқдорида тўлов келиб тушди. Акциядорлик жамияти интизомсиз тўловчиларга маҳсулот жўнатишни ҳамон давом эттирмоқда. Улар Бухородаги «Холодильник» ва «Пиридасгир» савдо-ишлаб чиқариш акциядорлик жамиятларидир. Бундан ташқари, «Бухорогўшт» олдиндан ҳақ ундирмай, 18 та тижорат корхонасига 256,5 минг сўм миқдорида маҳсулот жўнатган.

Бухоро вилоятидаги «Ўздеҳқонқурилиш» бирлашмасининг «20-трест» акциядорлик жамияти бўйича 1995 йил 1 октябрда мол етказиб берувчилар ҳисоб варақлари бўйича дебиторлик қарзи 608.5 минг сўмни ташкил этган бўлса, 1 ноябрда у 9133 минг сўмгача кўпайди. Бирлашманинг муддати ўтган дебиторлик қарзлари жами 576.6 минг сўм бўлиб, шундан 9,6 минг сўми 1993 йилдан, 532,6 минг сўми 1994 йилдан буён тўланмай келмоқда. «20-трест» акциядорлик жамияти раҳбарияти муддати ўтган дебиторлик қарзларини ундириб олиш бўйича ҳеч қандай чора-тадбирлар кўрмаяпти, қиёслаш ҳужжатлари йўқ.

Бухоро вилоят трикотаж фабрикаси бўйича дебиторлик қарзлари 1995 йил 1 декабрда 33.8 млн. сўмни ташкил этди. Шу кунгача фабрика 25 та фирма дўконига 3108 минг сўмлик товарни олдиндан ҳақ ундирмай жўнатган. Красноярск шаҳридаги савдо уйига июль ойида 511 минг сўмлик трикотаж буюмлар юборилганлиги сабабли ҳам дебиторлик қарзи кўпайди. Қиёслаш ҳужжатлари атиги 80 фоизни ташкил этади. Трикотаж фабрикаси қарздорларга оид материалларни хўжалик судига топширмай, жарима солиш чораларини қўлламай, қарздорларнинг ўзига эътироз хатлари жўнатиш билан чекланган.

Бухоро ёғ-экстракция заводи бўйича дебиторлик қарзлари юзага келишининг асосий сабабларидан бири жўнатилган маҳсулотлар учун олдиндан 15 фоиз ҳақ ундирилган бўлса-да, маҳсулот жўнатилгандан сўнг қолган тўловларнинг ўз вақтида ундирилмаганлигидадир. 29645 минг сўмлик дебиторлик қарзлари мавжуд бўлишининг яна бир сабаби 9,9 млн. сўм миқдоридаги бартер битимларининг шартлари бузилиши ва 1995 йилнинг июнь-июлида Москва шаҳридаги «Маргарин» заводига 8,9 млн. сўмлик маҳсулот жўнатилиб, бунинг эвазига июль ойида фақат 6,2 млн. сўмлик маблағ етиб келиб, қолган 2,7 млн. сўмлик ҳақ ҳамон дебиторлик қарзларига айланиб ётганлигидадир. Корхонанинг яна бошқа хўжаликлар билан ўзаро юзага келган 5 млн. сўмлик дебиторлик қарзлари қиёслаш далолатномалари билан тасдиқланмаган. Шу вилоятдаги «Табиат саховати» акциядорлик жамияти ҳам бартер битимлар бўйича Москва шаҳридаги «Вит» масъулияти чекланган жамиятига 1995 йил август-сентябрда 1790 минг сўмлик томат паста, компотларни ўринга-ўрин шакар олиш мақсадида жўнатган. Бироқ шу пайттача шакар келиб тушмади.

Бундай ҳолатлар декабрь ойида ўтказилган ягона молия-ҳисоб-китоб кўнларида ва Президент Фармонининг Тошкент вилояти ва Тошкент шаҳри корхоналарида бажарилишини текшириш жараёнида ҳам аниқланди. «Таштекстильмаш» заводининг 1995 йил 21 декабрдаги ҳолатга кўра оператив маълумотлар бўйича 65,6 млн. сўм миқдорида дебиторлик қарзлари бор. Шундан жўнатилган товарларга оид қарзлар 27,2 млн. сўмни, жумладан, муддати ўтган қарзлар 19,7 млн. сўмни ташкил этди. Қиёслаш далолатномалари билан атиги 83 фоиз қарздорлик тасдиқланди, қолган 11,6 млн. сўмлик дебиторлик қарзлари қиёсланмаган. Эҳтиёт қисмларга оид қайтарилиши гумон бўлган 752 минг сўмлик қарз 1994 йилнинг июнь-ноябрь ойларидан бери Қозоғистон республикаси Чимкент шаҳридаги «Южтекс» акциядорлик жамияти зиммасида турибди.

«Ташхимсельмаш» заводи бўйича 1995 йилнинг 20 декабридаги ҳолатга кўра дебиторлик қарзлари 2790,7 минг сўмни, жумладан, муддати ўтган қарзлар 1829,1 минг сўмни ташкил этди. Мавжуд 36 дебитордан фақат 8 қарздор бўйича қиёслаш далолатномалари тузилган. Заводда қайтарилиши гумон бўлган 1604 минг сўм миқдорида дебиторлик қарзлари мавжудлиги аниқланди.

Навоий вилояти Навбаҳор туманидаги «Қишлоққимё» корхонаси 26,7 млн. сўмлик, Қизилтепа пахта тозалаш заводи 11 млн. сўмлик, Хоразм вилоятининг Гурлан туманидаги «Намуна» жамоа хўжалиги 23 млн. сўмлик, «Деҳқонобод» жамоа хўжалиги 15 млн. сўмлик, Янгибозор туманидаги пахта тозалаш заводи 40,2 млн. сўмлик, Жиззах вилоятининг Фориш туманидаги «Туркистон» жамоа хўжалиги 24,3 млн. сўмлик, Дўстлик тумани «Дўстлик» ширкати 9 млн. сўмлик маҳсулотларни олдиндан 15 фоиз ҳақ олмай туриб жўнатганлар.

Қувасой туманидаги темир-бетон маҳсулотлар комбинати юқори ташкилотнинг топшириғига асосан олдиндан белгиланган миқдорда ҳақ ундирмай, маҳсулот жўнатгани сабабли дебиторлик қарзлари 1 июлга нисбатан 9,6 млн. сўм ошди ва 13,6 млн. сўмни ташкил этди. Андижон вилоятида текширув олиб борилган 25 та корхонада дебиторлик қарзлари 51 млн. сўм, Фарғонадаги 24 ташкилотда 12,2 млн. сўм, Қорақалпоғистондаги 78 ташкилотда 7 млн. сўм ортганлиги аниқланди.

Ўтган йилнинг ноябрь-декабрь ойларида Фарғона вилоятининг Бешариқ туманидаги «Қишлоққимё» корхонаси 33,1 млн. сўмлик, Хоразм вилоятидаги Янгибозор пахта тозалаш заводи 5,8 млн. сўмлик, Самарқанд вилоятининг Тойлоқ туманидаги Саидназаров номли агрофирма 1,1 млн. сўмлик, «Зарафшон» агрофирмаси 1,2 млн. сўмлик маҳсулотларни бартер бўйича қўшни давлатларга жўнатишлари ҳамда харидорларнинг шартнома шартларини бажармасликлари туфайли шунча миқдорда дебиторлик қарзлари ўсишига йўл қўйганлар.

Дебиторлик қарзлари юзага келишининг сабабларидан бири маҳсулот етказиб берувчининг олдиндан ҳақи тўланган товарларни ўз вақтида жўнатмаслигидан иборат. Яъни, ҳозирги вақтда Фармонга мувофиқ белгиланган аванс тўловларини ўтказган корхоналарга шартномадаги маҳсулотларни вақтида жўнатмаётган корхоналар ҳам учраб турибди. Бухоро вилоятидаги «Деҳқончиликтаъминоттузатиш» туманлараро ишлаб чиқариш бирлашмаси 1995 йилнинг 24 августида ўзаро ҳисоб-китоблар чоғида ҳисоб варағига келиб тушган маблағлар ҳисобидан 5 млн. сўмни эҳтиёт қисмлар олиш учун Тошкент бутлаш базасига ўтказган, лекин ўтган давр ичида атиги 2 млн. сўмлик эҳтиёт қисм олинди, қолган 3 млн. сўм маблағ дебиторлик қарзлари сифатида ҳисобда турибди.

Кўпгина вазирлик ва идоралар, уюшма ва корпорациялар, корхона ва ташкилотлар товар бозорларидаги вазият ўзгаришларини эътиборга олмаяптилар, товарларга бўлган талаб ва эҳтиёжни ўрганмаяптилар, бозор конъюнктураси ва нархлар ўзгаришини кузатиб бормаяптилар, бозор иқтисодиётининг шарт-шароитларига сустлик билан мослашяптилар. Шу боис халқ хўжалиги кўпчилик тармоқлари, айниқса, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқараётган корхоналарнинг маҳсулотлари бозор талабларига жавоб бермайди. Оқибатда маҳсулотларнинг катта бир қисми сотилмай, ишлаб чиқарувчи корхоналар ҳамда савдо ташкилотларининг омборхоналарида тўпланиб қолмоқда, бу эса дебиторлик қарзлари ошиб боришига ва пировардида ишлаб чиқаришнинг қисқаришига, иш ҳақининг ўз вақтида тўланмаслигига жиддий сабаб бўлмоқда. Масалан, Навоий вилоятидаги «Синтепон» акциядорлик жамиятида 1996 йилнинг 1 январидаги ҳолатга кўра маҳсулотларнинг нархлари баландлиги ва истеъмолчилари тўловга қобилиятсизлиги сабабли 114,5 минг сўмлик касод моллар тўпланиб қолган. Натижада корхонада шу даврга келиб 814 минг сўмлик дебиторлик қарзлари бўлиб, ҳисоб варағида маблағ йўқлиги туфайли фақат ноябрь ойининг ярми учун иш ҳақи тўланган. Навоий вилоятидаги «Маҳаллий саноат» концернига қарашли корхоналарнинг кўпчилиги шундай аҳволда иш юритмоқда. Натижада бу концерн корхоналарида 1996 йилнинг 1 январидаги ҳолатга кўра, ўтмай қолган товарлар заҳиралари 6,8 млн. сўмликни ташкил этди.

Сурхондарё вилоятидаги «Умида» акциядорлик жамиятининг омборларида товар заҳиралари қолдиғи ҳамон кўпайиб бормоқда. 1995 йилнинг 1 январида 1805 минг сўмлик қолдиқ бўлган бўлса, 1 апрелга келиб, 2154 минг сўмликни, 1 июлда 3186 минг сўмликни, 1 декабрда 3950 минг сўмликни ташкил этди. Ишлаб чиқарилган маҳсулотлар омборларда тўпланиб қолишининг асосий сабаби «Газмол», «Кийим» акциядорлик жамиятлари, вилоят матлубот жамиятининг базаси, Жарқўрғон, Денов ва Шўрчи туманлараро базалари каби асосий истеъмолчиларнинг тўловга қобилиятсизлигидадир. «Умида» акциядорлик жамиятининг вилоятдаги турли туманларда 6 та чакана савдо дўкони мавжуд бўлиб, ушбу савдо шоҳобчаларида товарлар нархи бозордагига қараганда анча юқорилиги, айрим товарлар, масалан, болалар ва хотин-қизлар ассортиментидаги маҳсулотлар моделлаштириш шакллари эскирганлиги туфайли ўтмай, тўпланиб қолмоқда. Оқибатда корхонанинг дебиторлик қарзлари кўпайиб бориб, бугунги кунга келиб, 260 минг сўмни ташкил этди. Шундан 153 минг сўми муддати ўтган қарзлардир. Бундай молиявий фаолият натижасида ва ҳисоб-китоб варағида маблағи йўқлиги сабабли ноябрь ва декабрь ойларида корхона ишчиларига 209,4 минг сўмлик иш ҳақи тўланмади.

«Ўзенгилсаноат» уюшмасига қарашли «Самарқандчарм» ишлаб чиқариш ҳиссадорлик жамиятининг 1995 йил 1 ноябридаги ҳолатига кўра, тайёр маҳсулот қолдиғи 26663 минг сўмни ташкил этиб, бу кўрсаткич 1 апрелга нисбатан 14612 минг сўм ошган. Корхона ҳисобидаги тайёр маҳсулотлар заҳираси бундай ўсиб боришининг асосий сабаби харидорларининг тўловга қобилиятсизлигидан ҳамда корхона томонидан чиқарилаётган маҳсулотларнинг харидоргир эмаслиги боис маҳсулотлар суст сотилаётганлиги туфайлидир. Бу эса ўз-ўзидан корхона қарзларининг кўпайишига олиб келмоқда. Ўтган йилнинг 1 декабрида жами дебиторлик қарзлари 16100 минг сўмни ташкил этиб, шундан 4496 минг сўми муддати ўтган қарзлардир.

Вилоятдаги шу уюшмага қарашли «Ҳужум» ҳиссадорлик жамиятининг 1995 йил 1 октябрдаги ҳолатига кўра, тайёр маҳсулот қолдиғи 27904 минг сўм бўлиб, йил бошидагига нисбатан уч баравар ошди. Сабаби: корхонанинг тўловга қобилиятсиз бўлган Марғилон «Хонатлас» фабрикасига маҳсулот жўнатганлигидадир. Корхонанинг ноябрь ойи учун ишчи ва хизматчилар иш ҳақи бўйича қарзи 800 минг сўм бўлиб, унинг ҳисоб варағида маблағи бўлмаганлиги туфайли маош тўланмасдан келмоқда.

Қашқадарё вилоятидаги «Ҳужум» жамоа корхонасида 2460 минг сўмлик тайёр маҳсулотлар қолдиғининг тўпланиб қолиши сабабли 1996 йилнинг 1 январдаги ҳолатига кўра, корхонанинг иш ҳақига оид қарзлари 1018 минг сўмни ташкил этган бўлиб, шундан 470 минг сўми ноябрь ойига, 470 минг сўми декабрь ойига тўғри келмоқда.

Юқорида таъкидланганидек, айрим хўжалик раҳбарларининг масъулиятсизлиги, қўпол тартиббузарликларга, айрим ҳолларда ўз шахсий манфаатларини жамоа манфаатидан, давлат манфаатидан устун қўйиб, турли суиистеъмолларга йўл қўяётганликлари, вазирлик ва идоралар, ҳокимликлар банклар билан биргаликда жойларда етарли даражада ташаббускорлик билан иш олиб бормаётганликлари туфайли кўплаб корхоналар тўловга қобилиятсизлик, молиявий жиҳатдан банкротлик ҳолатига тушиб қолмоқда.

Ўтган йил давомида республика бўйича «Банкротлик тўғрисида»ги Қонунга мувофиқ тўловга қобилиятсиз деб топилган 149 та корхона фаолияти бўйича хўжалик судлари томонидан банкротлик юзасидан иш қўзғатилди. Хўжалик суди томонидан кўриб чиқилган 114 та хўжаликдан 55 таси банкрот деб эълон қилинди ва 17 та хўжаликни санация қилиш белгиланди. Корхона банкрот бўлди дегани бу корхонада ишлаётган ўнлаб одамлар ишсиз қолди, жамият эҳтиёжи учун керакли бўлган бирмунча маҳсулот ишлаб чиқарилмай ёки хизматлар бажарилмай қолди, банклар эса ўзининг мижозидан ва унинг фаолияти билан боғлиқ бўлган кредит ресурсидан, даромадидан ажралди деганидир. Шунинг учун ҳам вазирликлар, ҳокимликлар, тижорат банклари, энг аввало хўжаликларнинг ўзлари дебиторлик қарзлари вужудга келишининг олдини олиш борасида доимий равишда, кун сайин иш олиб боришлари зарур.

Айрим тижорат банклари муассасалари ва хўжалик органлари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил 2 июндаги «1995 йилнинг 1 чораги дастурининг бажарилиши ва биринчи ярим йилликда ислоҳотларнинг кутилаётган якунлари тўғрисида»ги Қарорининг корхоналар ва ташкилотлар дебиторлик-кредиторлик қарзлари аҳволини мунтазам таҳлил қилишга оид қисмини етарлича бажармаяптилар. Тижорат банклари ҳар ойлик бухгалтерия ҳисоботларига эга бўла туриб, хўжалик органларининг молиявий аҳволи тўла манзарасини била туриб, уларни кредитлашда кредит воситасида таъсир ўтказишнинг мавжуд восита ва усулларидан кенг фойдаланмаяптилар.

«Ўзенгилсаноат», «Ўзбексавдо», «Ўзбекбирлашув» уюшмалари, «Маҳаллий саноат» корпорацияси ва бошқа манфаатдор идоралар ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар сифатини, уларнинг харидоргирлик даражасини аниқлаб, товарларнинг бозор талабига жавоб бермайдиган, ўтмай қолаётган қисмини арзон нархда сотиш ва бундан кўрилган зарарни хўжалик фаолияти натижалари ҳисобига киритиш масаласини кўриб чиқишлари зарур. Шунингдек, имкониятлар ва бозор талабларини ҳисобга олган ҳолда корхоналарнинг ишлаб чиқариш ихтисосини, мулк шаклини ўзгартириш ва тўловга қобилиятсизлик даражасидан чиқаришнинг бошқа йўлларини жорий қилиш керак.

Вазирлик ва идоралар, корпорация ва уюшмалар қисқа муддат ичида ҳар бир корхона бўйича ҳисобда турган умидсиз ва нореал қарзларни аниқлаб, улардан кўрилган зарарларни айбдор шахслардан ундириб олиши керак.

Жўнатилган маҳсулотлар, моддий-товар бойликлар, бажарилган ишлар, кўрсатилган хизматларга оид қарзларни камайтириш мақсадида корхона ва ташкилотлар ҳар ойда дебиторлик-кредиторлик қарзлари таркибини ўргана бориб, хизмат кўрсатадиган тижорат банкларига оператив маълумотлар тақдим этиши лозим. Йилнинг ҳар чорагида қиёслаб текширишлар далолатномалари мавжуд бўлишини таъминлашлари, олдиндан ундириладиган 15 фоиз ҳақдан юқорироқ миқдорда дебиторлик қарзи ҳосил бўлган тақдирда мазкур истеъмолчиларга қўшимча равишда маҳсулот жўнатишни тўхтатишлари, 60 кундан кўпроқ ҳисобда турган дебиторлик қарзларининг ҳар бир факти юзасидан мажбурий равишда қарзни ундириш тўғрисида зудлик билан хўжалик судига ариза беришлари шарт.

Жойлардаги тижорат банклари молия идоралари билан ҳамкорликда бухгалтерлик балансларини ва ҳисоботларини дебиторлик ва кредиторлик қарзларини қиёслаб текшириш далолатномалари тасдиқланган ҳолларда қабул қилишни йўлга қўйиб, олдиндан 15 фоиз ҳақ ундирмай, маҳсулот жўнатиш фактлари аниқланганда, бундай хўжаликлар тўғрисида мунтазам равишда солиқ инспекцияси, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларига, маҳаллий ҳокимият идораларига маълумот беришлари зарур.

Абдулла АБДУҚОДИРОВ,
Ўзбекистон Республикаси молия вазирининг ўринбосари,

Мамаризо НОРМУРОДОВ,
республика Марказий банки бошқаруви раисининг биринчи ўринбосари,

Анвар ЖЎРАБОЕВ,
«Халқ сўзи»нинг махсус мухбири.

• 1996 йил — Амир Темур йили

ШАҲРИСАБЗДА ТЎЙ ТАРАДДУДИ

Ўзбекистон Президентининг фармонига биноан бу йил Амир Темур йили деб эълон қилинди. Улуғ давлат арбоби таваллудининг 660 йиллиги мамлакатимиздагина эмас, бутун жаҳонда кенг нишонланади. Жаҳонгир туғилган юрт — Шаҳрисабз бу қутлуғ санага алоҳида тайёргарлик кўрмоқда.

Биз Шаҳрисабз шаҳар ҳокими Азим Зайниддинов билан шу ҳақда суҳбатлашдик.

— Улуғ бобомиз тўйига шаҳрисабзликлар зўр кўтаринкилик билан ҳозирлик кўрмоқда. Зотан, юртдошларимиз, юбилей тантаналарида иштирок этиш учун дунёнинг турли мамлакатларидан ташриф буюрадиган меҳмонлар аввало жаҳонгир туғилган юрт — Шаҳрисабзни тавоф этадилар.

Шу кунларда юбилей иншоотлари сифатида республика Вазирлар Маҳкамаси рўйхатига кирган саккиз обидани тиклаш, таъмирлаш ва қуриш ишлари қизғин боряпти. Жумладан, Темур ва темурийлар бунёд этган Дорут-тиловат мажмуига кирувчи Кўк-гумбаз масжиди, Шайх Шамсиддин Кулол мақбараси, Гумбази сайидон, Дорут-саодат мажмуи таркибидаги Жаҳонгир мақбараси, Темур авлодлари қабрлари таъмирланмоқда. Чубин мадрасасида музей ташкил этилади. XIV аср ёдгорлиги — эски ҳаммом деярли таъмирлаб бўлинди. Қадимда Кеш қалъаси қалин тупроқ девор билан ўралган бўлиб, унга тўрт дарвоза орқали кирилган. Ўша деворнинг бир қисми ҳозиргача сақланиб қолган. Юбилейгача шу рамзий девор тикланади. Амир Темур «кимки бизнинг қудратимизга ишонмаса, биз қурган биноларни келиб кўрсин» деган экан. Шундай бинолардан бири Оқсаройдир. Муаррихларнинг ёзишича, Оқсаройнинг баландлиги аслида 74 метр бўлиб, тепасида оромгоҳлар бўлган. Улуғ жаҳонгир дунёнинг турли томонларидан ташриф буюрган ҳурматли меҳмонларни шу ерда қабул қилган. Вақт ўтиши билан бу иншоот емирилиб, унинг 31 метрча қисми сақланиб қолган. Энди уни асл ҳолига келтиришнинг имкони йўқ. Мутахассисларнинг фикрича, Оқсарой тагида ер ости суви кўтарилган. Биринчи галдаги вазифамиз — қудуқлар қазиш орқали бу сувларни чиқариб ташлаб, ёдгорлик емирилишини тўхтатиш. Юбилей тантаналарига қадар катта ҳажмдаги ишлар мана шу Оқсарой майдонида амалга оширилади. Бу ерда Амир Темурнинг салобатли ҳайкали қад ростлайди, соҳибқирон қароргоҳи очилади.

Юбилей режаларимиздан яна бири — Шаҳрисабзни шаҳар — қўриқхонага айлантириш. Бунинг учун шаҳар атрофида саккиз километрли айланма йўлни ишга тушириш лозим. Шунингдек, янги автовокзал, 5 минг ўринли стадион ва бошқа иншоотлар фойдаланишга топширилади. Шаҳар ичидаги йўллар созланади, ободончилик ишлари амалга оширилади. Ҳозиргача бу ишлар учун ажратилган 90 миллион сўмликдан кўпроқ маблағ ўзлаштирилди.

—Азим ака, Амир Темур таваллудининг 660 йиллигига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш республика ташкилий қўмитасининг Шаҳрисабзда ўтган кўчма йиғилишида жаҳонгир юртида юбилейга ҳозирлик ҳали кўнгилдагидек эмаслиги таъкидланди. Бунинг асосий сабаби нимада?

— Иншоотларни тиклаш, таъмирлаш ва қуриш ишлари жадал бормаётганлигининг асосий сабаби шу пайтгача айрим лойиҳа-смета ҳужжатларининг тахт эмаслигидадир. Масалан, Маданият вазирлигининг «Ўзбектаъмиршунос» институти мутахассислари Оқсаройни таъмирлашга доир ўз илмий хулосаларини ҳамон бергани йўқ. Амир Темур ҳайкали масаласи ҳам шундай. Таъмирланаётган, қайта тикланаётган ёки янги қурилаётган юбилей иншоотларида ҳам шу сингари муаммолар бор. Дорут-тиловат ва Дорут-саодат мажмуалари оралиғида истиқомат қилаётган хонадонларни кўчириш лозим. Айрим муаммоларни шу ернинг ўзида ҳал этяпмиз. Обидаларни таъмирлашда ишлатиладиган ғиштларни ўзимиз ишлаб чиқараяпмиз. Безакли кошинлар тайёрлашни ҳам йўлга қўймоқчимиз. Бош вазирнинг биринчи ўринбосари Исмоил Жўрабеков раҳбарлигидаги республика ташкилий қўмитаси аъзоларининг шаҳримизда бўлиб, байрамга тайёргарлик ишлари билан танишгани айни муддао бўлди. Бу борадаги ишлар юришиб кетди.

— Тўғри, бундай катта тадбирларни ҳукумат кўмагисиз амалга ошириб бўлмайди. Аммо буюк Амир Темурнинг юбилейи ҳамманинг, бутун мамлакатнинг тўйи. Бу тўйга ҳар биримиз баҳоliқудрат ҳисса қўшишимиз керак.

— Яхши эслатдингиз, кунни кеча бўлган бир воқеани айтиб берай. Юқорида тилга олинган ноёб ёдгорлик — Эски ҳаммомдаги қурилиш-таъмирлаш ишларини Тошкентдаги «Искал» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси мутахассислари бажардилар. Иш ҳажми 1,5 миллион сўмликдан кўпроқни ташкил этди. Шунча пулни қаердан топишни ўйлаб турган эдик. Бироқ бирлашма раҳбари Зоҳид Толибжонов ҳиммат кўрсатди: бу маблағнинг ярми бирлашмамиз жамоасидан юбилейга тўёна, деди. Ана шундай савобталаб раҳбарлар, ҳимматли фуқароларимиз бор экан, юбилей учун зарур маблағни топишда қийналмаймиз. Ҳозир кўпгина фуқаролар, вилоятимиздаги йирик корхона ва ташкилотлар бу ишга кўмаклашмоқда. Бунга «Шўртан» газ конлари бошқармаси, Муборак газни қайта ишлаш заводи, Муборак нефт-газ конлари бошқармаси, Шаҳрисабз электр тармоқлари корхонаси ва бошқа идораларни мисол келтириш мумкин.

Юқорида айтилганидек, буюк давлат арбоби Амир Темурнинг 660 йиллик юбилейи бутун миллатимиз, халқимизнинг, мустақил ватанимизнинг катта тўйи ва байрамидир. Шунинг учун ҳам тантаналарга муносиб тайёргарлик кўрмоғимиз зарур.

Абдужалол ТАЙПАТОВ,
ЎзА мухбири.

НАСРИЙ ВА ШЕЪРИЙ МИСРАЛАРДА...

Тошкент шаҳар Собир Раҳимов туман халқ таълими бўлими ёш авлод қалбида ватанпарварлик, дўстлик ва ҳамжиҳатлик туйғуларини қарор топтиришга катта эътибор бермоқда. Яқинда академик Обид Содиқов номли 249-мактабда бўлиб ўтган анжуман ҳам ана шу масъулиятли тарбия воситаларидан бири бўлмиш «Туркистон — умумий уйимиз» мавзуидаги дастур кўриги ва муҳокамасига бағишланди.

Туркистон
УМУМИЙ УЙИМИЗ

Дастур ўқувчилар томонидан ижро этилди. Унинг бадиий ўқиш қисмларида Ватан туйғуси, она юрт шуҳрати ва қудратини таратган буюк аждодларимиз билан фахрланиш, мустақиллик йўлида курашган фидойилар, Истиқлолимиз истиқболига ишонч, бу йўлда ёш авлод олдида турган вазифалар, муқаддас бурч туйғулари насрий ва шеърий мисраларда таъсирчан ифодаланди. Дастурнинг асосий қисмида «Туркистон — умумий уйимиз» ғоясининг Президентимиз томонидан ўртага ташланиш сабаблари, бу шиорнинг кенг халқаро ҳаракатга айланиб бораётганининг асослари ихчам, содда тилда шарҳлаб берилди.

«Туркистон — умумий уйимиз» дастурининг мавзу матнлари ижро этилган мусиқа, рақс ва ашулалар гулдастаси, турли миллатлар санъатларининг энг гўзал намуналаридан саралаб олинганлиги ва бу куй-қўшиқлар ўқувчилар томонидан маҳорат билан ижро этилганлиги йиғилганларда хуш кайфият уйғотди. Томоша жараёнида она Сайёрамиз, табиат гултожи бўлмиш Қуёш, Ҳаво, Сув, Осмон каби ҳаёт манбаларининг барча халқлар учун муштараклигини эслатувчи рамзий ифодалар дастурга таъсирчанлик ва бадиий руҳ бағишлади.

Анжуманда мактаб директорлари, ташкилотчилар, тарих ва тил-адабиёт ўқитувчилари қатнашдилар. Шунингдек, унда Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлигининг БМТ ва халқаро сиёсий ташкилотлар билан алоқалар бошқармаси, Тошкент шаҳар халқ таълими бошқармасининг вакиллари, журналистлар иштирок этишди.

М. МУРОДОВА.

• Ҳамза Умаров таваллудининг 70 йиллигига

«ДАДАМ ТРЕНЕР, МЕН ЭСА ШОГИРД РОЛИДА ЧИҚҚАНМИЗ»

Унинг санъатдаги ўрнини ҳеч бир мезон билан ўлчаб бўлмайди. Дарҳақиқат, актёрнинг такрорланмас, ўхшаши топилмас ижоди, барҳаёт руҳи ҳамиша биз билан. У ҳаёт бўлганида ҳозир 70 ёшга тўларди...

Ўзининг илоҳий истеъдоди, момақалдироқдек овози билан ҳар бир ўзбек хонадонига кириб борган, қалблардан жой олган Ҳамза Умаров санъат ва адабиёт гуллаган шаҳар — Кўқоннинг Чорсув мавзеида таваллуд топган.

Санъатга бўлган муҳаббати кейинчалик уни Тошкентга етаклади. Шайҳантоҳурдаги эски бинода жойлашган Тошкент киностудияси қошидаги актёрлик студиясида таҳсил кўра бошлади. Бу ерда унга машҳур санъаткорлар Комил Ёрматов, Наби Ғаниев, Ғани Аъзамов устозлик қилишди. Ҳамза ака ўз ижодини М. Уйғур номли санъат институтида ўқиб юрган пайтлариданоқ бошлаган. Ўқишни тугатгач, Муқимий номидаги ўзбек мусиқий театрида ишлайди, тез орада тилга тушиб, севимли ижодкорга айланади. «Ўзбекфильм»нинг у қатнашмаган фильмини топиш амри маҳол. Унинг кенжа фарзанди Шуҳрат Умаров ҳам актёрлик касбини эгаллаган. «Ўзбекфильм» киностудиясида ижод қилади.

— Шуҳрат ака, бу касбни эгаллашингизда отангизнинг ҳиссаси катта бўлса керак?

— Албатта. Мактабда ўқиб юрганимда цирк артисти бўлишни орзу қилганман. Шўхроқ бола эдим. Бешинчи синфгача аъло баҳоларга ўқидим, кейин шўхликларим туфайли уч баҳо ҳам олдим. Дадам ишдан кеч қайтарди. Гоҳ дубляжда, гоҳ театрда, гоҳ киносъёмкаларда бўлар эди-да. Кундалигимни текширмаса-да, қандай ўқияпсан, шўхлик қилмаяпсанми, деб терғаб турарди. Мактабни тугатиб цирк артистлари тайёрлайдиган техникумга ўқишга кирмоқчи бўлдим. Дадам ўшанда яна бир ўйлаб кўр дедилар.

Ўта жиддийлик ва вазминлик билан айтилган ана шу бир оғиз сўз ҳаётимда кескин бурилиш ясади. Москвадаги театр институтига ўқишга кирдим.

— Отангиз тўғрисида нималар дея оласиз?

— Дадам уйда ҳам, иш жойида ҳам ажойиб инсон эди. Уни ноёб истеъдод эгаси, улкан актёр сифатида тан олишдан ташқари «дубляж қироли» деб ҳам аташарди. Сабаби мингдан ортиқ дубляжларда овоз берган, 60 дан зиёд асосий ролларни ижро этган. Кўпчилик актёрлар жаҳли тез дейишиб, ҳатто театрда бирга ишлаётган, бирга саҳнада роль ижро этаётганда ундан чўчиб туришаркан. У чин дилдан, юракдан ишлайдиган санъаткорни ёқтирарди.

— Шуҳрат ака, отангиз билан ижро этган ролингиз борми?

— «Мосфильм» киностудияси томонидан суратга олинган «Отларга ўхшаймиз» кинофильмида дадам тренер, мен эса шогирди ролида чиққандик.

— Оилада қанча фарзандсизлар?

— Уч нафар. Катта опам Гулнора «Ҳамза» театрининг кадрлар бўлимида ишлайди. Мавлуда опам мусиқа мактабида дарс беради. Онам эса Муқимий театрида пардозчи. Ўзимнинг икки фарзандим бор. Тақдир экан, дадам дунёдан эрта кўз юмди. Ёруғ дунёда ундан хотира бўлиб ўйнаган роллари қолди. Бундан биз беҳад фахрланамиз. «Ойна» телеспектаклида яратган образи энг сўнгги ролларидан бири эди. Томошабин қалбидан жой олган Хусан Шарипов, Фазлиддин Фаёзов, Файзулла Аҳмедов, Равшан Солиҳовлар каби шогирдлар тайёрлади. Дадам нафақат актёр, балки истеъдодли режиссёр ва драматург ҳам эди. У «Кимга тўй, кимга аза», ўзи ёзган «Бағритош», «Ишқинг билан» спектакларида ҳам бош қаҳрамонлар ролида чиқди, ҳам режиссёрлик қилди.

Дадам тиним билмасдан ишларди. Бир ишни тугатмай туриб, иккинчисига қўл урмасди. Шунданми, у халқнинг севимли актёрига айланди. Ўзбекистон халқ артисти унвонига, Ҳамза номидаги Давлат мукофотига сазовор бўлди.

«Халқ сўзи»нинг жамоатчи мухбири
С. ТОЖИБОЕВА
суҳбатлашди.

• Спорт

ТУМАНДА ТЕННИС КОРТИ

Усмон Юсупов тумани спорт мухлислари тез кунлар ичида ўз теннис кортларига эга бўлишади. Туман ҳокимлигининг ташаббуси билан туман марказида теннис корти бунёд этилмоқда.

Қисқа муддатда бу ерда теннис ўйинлари ўтадиган майдонча, 400 томошабин учун ўриндиқлар, шинам йўлакчалар барпо этилди. Қурувчилар ушбу спорт иншоотини ўз муддатида фойдаланишга топшириш ҳаракатида меҳнат қилаяптилар.

Теннис корти ишга туширилгач, бу ерда мусобақалар ўтказиш, ёшларни спортнинг бу турига ўргатиш кенг кўламда олиб борилади.

ЧЕМПИОН БЎЛИБ ҚАЙТИШДИ

Югославиянинг Нови Сад шаҳрида олий ўқув юртлари талабалари ўртасида самбо кураши бўйича ўтказилган жаҳон чемпионати мусобақаларида қашқадарёлик полвонлардан Шавкат Жўраев ва Фарҳод Хўжанов ўз вазнлари бўйича ғолиб бўлиб қайтишганди.

Яқинда Қашқадарё вилоят жисмоний тарбия ва спорт қўмитасида жаҳон чемпионлари билан учрашув бўлиб ўтди.

Учрашувда ҳар икки ғолиб полвон сафар таассуротларини ўртоқлашдилар. Жамоатчилик вакиллари эса чемпионларга қимматбаҳо совғалар топширди.

П. ГАДОЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Карвонларнинг
изларида асру замон,

Ўтиб борар неча
даврУ, неча даврон.

Ва уйғонар кўз
ўнгингда буюк Турон,

Қулоқ тутсанг,
қўнғироқлар садосига.

Т. ҲАМРОҚУЛОВ
сурат-лавҳаси.

• Жиноят жазосиз қолмайди

ЮРАКДАГИ ОҒРИҚ

Ўша куни улар ишлаб топган 600 сўм пул ҳисобига кўнгилларини ёзмоқчи бўлишди. Аввалига ароқ ичдилар, кейин вино. Наша тутатиб, хумордан чиқишди. Шиxакайф бўлишгач, Каримжоннинг нияти бузилди.

— Кун бўйи ишлагандан кўра осонгина пул топишни ўргатайми, — деди у.

Давроннинг оғзидан таноби қочиб, худди кўзбойлағич олдида тургандек сеҳрланиб шишабошига қаради.

— Ҳамма жойнинг бўриси бўлади, — гапини давом эттирди Каримжон. — Ернинг тагида илон қимирласа биламиз.

Даврон Абдукаримов асли фарғоналик. Андижон туманидаги Жевачи қишлоғига ишлаб пул топгани тоғасиникига келганди. Тўғри, у жиноят қилиб, Фарғона шаҳар халқ суди томонидан озодликдан маҳрум этилган. Лекин вояга етмаганлиги ҳисобга олиниб, ҳукм ижроси кечиктирилганди. Букрини гўр тўғрилайди дегандек, кўр кўзлар очилмади. Ҳамтовоғининг нимага шаъма қилаётганини англади чоғи, қўлини мушт қилиб кўкрагига урди.

— Ҳўв, ака, ёш бўлсақ ҳам анча-мунча нарсадан қайтмаймиз.

— Оғайни ҳовлиқма, — мақсадга ўтди шишадош. — Аҳмоққа Қува бир тош дегандай узоққа чопмайсан. Шундоққина бошвоғидан ушлайсану бозорга борасан. Бу 7-8 минг сўм жарақ-жарақ пул чўнтакда дегани.

Вақт алламаҳал бўлганда икки баднафс йўлга тушди. Улар қишлоқнинг бир четида яшовчи Исроилжон Юнусов хонадонини мўлжалга олишди. Қишлоқчилик-да, айримлар ҳовли атрофини ҳам қўрғон қилишмайди. Исроилжоннинг ҳовлисида ҳам қозиққа боғлоғлиқ сигир бузоғи билан кўзга ташланиб турарди.

— Омадимиз келди, — қўлларини ишқади Даврон. — Ўлжа шундоққина рўпарамизда.

Ёзнинг ойдин кунлари эди. Яқин-атрофда итларнинг хургани эшитилади. Чигирткалар чириллайди. Каримжон аста йўл бошлади. Даврон унга эргашди. Улар ўлжага энди яқинлашган эдилар ҳамки, уй эшиги очилди. Хонадон эгаси ярим яланғоч ташқарига чиқди. Ўғрилар шарпасини сезди чоғи, говмиш томон юрди. Иттифоқо, «йўлбошчи»ни кўрди-ю, қичқириб юборди.

— Карим, ярим тунда нима қилаяпсан?

Шарпа ўзини четга олди. Яширинмоқчи бўлди.

Уй эгаси яна дадиллашди.

— Мен сени танидим, ёруғликка чиқ.

Исроилжон ҳали гапини тугатмасдан жағи аралаш тушган зарбадан чайқалиб кетди. Даврон вазиятни бой бермай оч итдек унга ташланди. Каримжон ҳамтовоғига ёрдамга келди. Чорасиз қолган йигитнинг тўғри келган жойига тепкилашга тушдилар. Бир зумда уй эгаси холсизланиб қолди. Инсонийлик қиёфасини йўқотган ваҳшийлар муштумзўрликка зўр беришди. Кейин унинг оёқ қўлини боғлашди.

— Томоғидан бўғ, — буюрди «йўлбошчи». — Ўлдирмасак бўлмайди. Барибир жиноятчига айландик.

Панжалар йигитнинг томоғига темирдай ботди. У хириллай бошлади. Шунда «йўлбошчи»нинг қўлидаги пичоқ ҳавони сирмаб ўтди. Кўзига қон тўлган маълун уй эгасининг бир неча жойига пичоқ урди. Бу ҳам етмагандек, унинг ўлганига ишонч ҳосил қилиш учун ердаги латта билан томоғини чирмаб ташлади.

Ташқаридаги ур-тўпалондан безовта бўлган хонадон соҳибаси Муҳаббатхон Юнусова ҳовлига югуриб чиқди. Юз берган даҳшатни кўриб ўзини йўқотди. Қичқирмоққа чоғланди ҳамки, кучли қўллар уни ерпарчин қилди. Бири аёл оғзига латта тиқди. Бошқа бирови унинг бошидаги рўмоли билан оёғини боғлади.

— У бизни сотиб қўйиши мумкин, — хириллади йўлбошчи, — гувоҳни йўқотишимиз керак.

Яна пичоқ ишга тушди... Уч нафар гўдакнинг онаси жаҳаннам азобида қолди.

... Мурдалар уйнинг ичида ётарди. Қотиллар бироз нафас ростлашди. Эс-хушлари жойига келгандек бўлди. Шунда қўрқув бошланди. Йўлбошчининг вужудидаги титроқни босиш ҳиссиёти устун келди. Иссиқ қонга ташналик сезди...

Нафс қурғур ёмон-да. Жиноят ботқоғига ботган кимсалар марҳумларнинг жонига зомин бўлмоқдан ташқари, уларнинг бисотидаги бойликларини ҳам кўз остига олишди. Уйнинг тўридаги сандиқни титкилаб, латта-путта-ю, тақинчоқларни — ҳаммаси бўлиб 9180 сўмлик буюмни ўмариб кетишди.

Ўғирлик молни сотиш қийин кечмади. Каримжон Жалилов келин аяси Фарида Шербоевани ишга солди. Гўёки хотинини даволатишга пул зарурати туғилиб қолгандек бўлиб, бисотидаги буюмларни сотиб беришни илтимос қилди. Фақат бугина эмас, Давронни қўрқитиб, унинг минг сўм пулини ҳам олди. Иттифоқо, қўли қонга ботган кимсаларнинг суҳбатини Г. узуқ-юлуқ эшитиб қолди-ю, кейин ички ишлар бўлимига хабар берилди...

Яқинда Андижон вилоят судининг раиси Каримжон Тошпўлатов раислигида ушбу жиноят ишини кўриб чиқди. Ичкиликка муккасидан кетган, гиёҳвандлик билан шуғулланувчи, ҳеч қаерда ишламайдиган К. Жалилов олий жазога ҳукм қилинди. Даврон Абдукаримов 15 йилга озодликдан маҳрум этилиб, шундан жазонинг 10 йили қаттиқ тартибли колонияда ўташи белгиланди.

Тўғри, қотиллар жазоланди. Аммо юракда оғриқ уйғотадигани уларнинг инсонийлик қиёфасини йўқотишлари. Нега шундай бўлди? Энг аввало, теварак-атрофдагиларнинг, маҳалладагиларнинг бефарқлиги. Ахир улар қўли қонга ботган кимсаларнинг ичкиликка, гиёҳвандликка берилаётганларида, боши берк кўчага кириб бораётганларида томошабин бўлиб турмадиларми? Охир оқибат гулдай оила завол топди. Норасида гўдаклар чирқираб қолди. Зеро, бундай бўлмаслиги мумкин эди-ку?

Ф. ШОДМОНАЛИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

А. Қодирий номидаги Тошкент давлат Маданият институти жамоаси Жаҳон тиллари ва адабиёти кафедраси доценти Насимхон Тоировга онаси

Ибодатхон ТОИРОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир:
Анвар ЖЎРАБОЕВ.

БЎЛИМЛАР:
Парламент 33-57-34;
Хатлар 33-07-48;
Қишлоқ хўжалиги 36-07-94;
Иқтисодиёт 36-36-65;
Маънавият 36-35-60;
Ахборот 36-29-89;
Тунги муҳарририят 33-10-28.

• МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир— А. Йўлдошев.
Навбатчи — А. Абдураҳмонов.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001 Буюртма Г. — 020. 51671 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2 Босишга топшириш вақти—21.00 Босишга топширилди — 22.15.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. 1 2 3 4 5 6